БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 4 (8836)
ЯНВАРИИН 6
ВТОРНИК
1959 он

Сэн 20 мүнгэн

КОСМИЧЕСКА РАКЕТЭ БАЙГУУЛЖА, ТАБИЛГАДА ХАБААДАҺАН ЭРДЭМТЭД, ИНЖЕНЕР, ТЕХНИГҮҮД, ХҮДЭЛМЭРИШЭДТЭ, ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ БҮХЫ КОЛЛЕКТИВТЭ

Олон шата дамжан һүрэдэг космическа ракетэ байгуулаад, 1959 оной январиин 2-то Һара тээшэ тэрэниие амжалтатайгаар табиһан ушар советскэ наука, техникын угаа ехэ туйлалта мүн болоно.

Одо мүшэнүүдэй хоорондо советскэ космическа ракетын түрүүшын ниидэлгэ юртэмсэ огторгойе шэнжэлхэ хэрэгтэ шэнэ алдарта үе нээжэ үгэхэһөө гадна, сүлөөтэ совет арадай зохёон байгуулхы оюун бодолые, мүн социализмын илаһан дэлхэй дээрэхи түрүүшын ороной ажалшадай научно-техническэ асари ехэ дэбжэлтэ туйлаһые бүхы хүн түрэлтэндэ харуулна.

Космическа ракетэ байгуулжа, табилгада хабаадаһан эрдэмтэдые, инженер, техниүүдые, хүдэлмэришэдые, хүдэлмэрилэгшэдэй бүхы коллективые Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет халуунаар амаршална.

Хүндэтэ нүхэд! Парти, Правительство, бүхы совет хүнүүд таанадай шэн зоригто ажалые үндэрөөр сэгнэхэ зуураа, дэлхэйн удха шанартай шэнэ нээлтэнүүдые, амжалтануудые туйлажа манай инаг Эхэ оронииe, бүхы түрүү хүн түрэлтэниие үшөө дахин баясуулха байһандатнай батаар этигэжэ байһанаа мэдүүлнэ.

Байгаалиин нюусые элирүүлэн нээхэ, тэрэниие хүн түрэлтэнэй аша туһада зорюулан ашаглаха шэнэ зам нээжэ байһан советскэ наука, техникын хүдэлмэрилэгшэдтэ алдар соло!

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ. **СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ.**

БССР-эй Верховно Соведэй, Белоруссиин КП-гэй ЦК-гэй баярай заседани болоо

МИНСК, январиин 3. (ТАСС). БССР-эй болон Белоруссиин Коммунистическэ партиин байгуулагдаһаар 40 жэлэй ой—агуу ехэ национальна һайндэр советскэ Белоруссиин түүхэдэ хэтэ мүнхэдөө мартагдашагүй дурасхаал боложо орохол. Республикын ажалшад шэн зоригто ажалайнгаа дүнгүүдые, арадай ажахын,культурын бүхы һалбаринуудые хүгжөөхын түлөө тэмсэлэй дүнгүүдые ехэ омогорхолтойгоор гаргажа байна. Совет засагай туршада белорус арадай туйлаһан амжалтанууд туйлай ехэ. Республикые Ленинэй орденоор шагнаһан ушар республикын хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай, интеллигенциин шэн зоригто ажалые үндэрөөр сэгнэһэн ябадал болоно.

Хүндэтэ айлшадые хэдэн үдэрэй турша соо минскынхид угтаһан байна. Советскэ Союзай ахадүү республиканuудай түлөөлэгшэд белорус арадай национальна һайндэртэ ерээ.

...Оперо, баледэй Ехэ театрын байшан дээрэ СССР-эй болон Белоруссиин республикын гүрэнэй тугууд намилзана. Карл Марксын, В. И. Ленинэй, Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй томо портредүүд байшангай нюур талые гоёоно. Гол үүдэниинь союзна республиканuудай гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэнхэй. БССР-эй болон Белоруссиин Коммунистическэ партиин байгуулагдаһаар 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан БССР-эй Верховно Соведэй, Белоруссиин КП-гэй ЦК-гэй баярай заседани эндэ болоо. СССР-эй Верховно Соведэй, БССР-эй Верховно Соведэй депутадууд, КПБ-гэй ЦК-гэй гэшүүд, үнинэй большевигүүд, промышленностиин, хүдөө ажахын түрүү хүнүүд, наука болон культурын элитэ ажал-ябуулагшад, хүндэтэ айлшад—ахадүү союзна республиканuудай түлөөлэгшэд энэ заседанида сугларaa.

Бүхы сугларагшад сценэ тээшэ шэртэн харана. Сценэ дээрэ СССР-эй, БССР-эй гүрэнэй тугуудай наада талада Коммунистическэ партиие, Советскэ гүрэниие байгуулагша Владимир Ильич Ленинэй ехэ бюст харагдана. Татаатай улаан бүд дээрэ «КПБ-гэй, БССР-эй 40 жэл» гэжэ бэшээтэй. Гүрэнэй тугай дэргэдэ хүндэлэлэй харуул жагсажа байба.

11 час. КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущев, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин Компартиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь нүхэр К. Т. Мазуров, Россин Федерациин делегациие хүтэлбэрилэгшэ, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Д. С. Полянский, Украинын ССР-эй делегациие хүтэлбэрилэгшэ, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүндэ кандидат, УССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Д. С. Коротченко, Латвиин ССР-эй делегациие хүтэлбэрилэгшэ, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүндэ кандидат, Латвиин КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь нүхэр Я. Э. Калнберзин, БССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. Е. Авхимович, БССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр В. И. Козлов, БССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ, Белоруссиин КП-гэй ЦК-гэй секретарь нүхэр Т. С. Горбунов, Белоруссиин КП-гэй ЦК-гэй бюрогой, БССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд болон ахадүү республиканuудай делегацинуудые хүтэлбэрилэгшэдэй президиумдэ ерэжэ һуухадань сугларагшад нэрьемэ, үни удаан замхашагүй альга ташалгаар угтаа.

КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин Компартиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь нүхэр К. Т. Мазуров тобшо үгэ хэлэжэ, баярай заседаниие нээгээ. Оркестр СССР-эй болон БССР-эй гүрэнэй гимннүүдые наадаһан байна.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Президиумэй составые хүндэтэ президиумээр һунгаха тухай дурадхалые сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа.

Белоруссиин республикые Ленинэй орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо, БССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр В. И. Козлов уншаһан байна.

Орден барюулгын ёһолол эхилбэ. КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущев дээдэ хайра барюулба. Тиихэдэнь бүгэдөөрэн хүл дээрээ бодожо нэрьемэ альга ташалга болоо. Нүхэр К. Т. Мазуров Ленинэй орден хүлеэн абажа, БССР-эй гүрэнэй тугта тэрэниие бүхэлэн зүүгээ. Зал дотор дахинаа нэрьемэ альга ташалга болоо.

БССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ, Белоруссиин КП-гэй ЦК-гэй секретарь нүхэр Т. С. Горбунов элидхэл хэхын тулада КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь нүхэр К. Т. Мазуровта үгэ үгөө.

Элидхэлэй һүүлээр Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущевто үгэ үгтөө. Сугларагшад Н. С. Хрущевые халуунаар угтажа, хэлэһэн үгыень тон анхаралтайгаар шагнаа, нэгэнтэ бэшэ нэрьемэ үни удаан альга ташалга болоо.

Удаань, БССР-эй, Белоруссиин Компартиин байгуулагдаһаар 40 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ хабаадалсахаяа ерэһэн ахадүү советскэ республиканuудай делегацинуудай үмэнэһөө КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүндэ кандидаг, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Д. С. Полянский, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүндэ кандидат, Украинын ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. С. Коротченко, Узбекистанай Компартиин ЦК-гэй секретарь М. А. Абдуразаков, Казагай ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ж. А. Ташенев, Грузиин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. Д. Чубинидзе, Азербайджанай ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ И. К. Абдуллаев, Литвагай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. Ю. Шумаускас, Молдавиин Компартиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь З. Т. Сердюк, Латвиин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. М. Озолинь, Киргизиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо М. Мамбеталиев, Таджигай ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. Рахматов, Армениин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ш. М. Арушанян, Туркмениин Компартиин ЦК-гэй секретарь Р. А. Чарыев, Эстониин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо В. И. Клаусон гэгшэд амаршалгын үгэнүүдые хэлээ.

БССР-эй Верховно Соведэй, Белоруссиин КП-гэй Центральна Комитедэй баярай заседаниие Минскын эдир пионернүүд амаршалһан байна.

Түгэсхэлдэнь КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь К. Т. Мазуров КПБ-гэй ЦК-гэй, БССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, республикын Министрнүүдэй Соведэй зүгһөө белорус арад тушаа хани халуун үгэ хэлэһэнэйнь түлөө, һайниие хүсэһэнэйнь түлөө нүхэр Н. С. Хрущевто үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргөө. БССР-эй болон республикын Коммунистическэ партиин байгуулагдаһаар 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан хани халуун амаршалгануудые хэһэнэйнь түлөө ахадүү союзна республиканuудһаа ерэһэн түлөөлэгшэдтэ К. Т. Мазуров мүн лэ баясхалан хүргөөд, белорус арадай аха дүүгэй хани халуун мэдэрэлые, коммунистическэ байгуулалтын түсэбүүдые бэелүүлгэдэ шэнэ ехэ амжалта туйлахые тэдэндэ хүсэжэ байһые өөһэдынгөө арадуудта дамжуулхыень тэдэниие гуйгаа.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээхэ амаршалгын бэшэгэй текстые заседанида хабаадагшад туйлай ехэ дэбжэлтэтэйгээр батаалан абаа.

Заседани хаагдаба гэжэ соносхогдоо. Бүгэдөөрэн хүл дээрээ бодожо, партийна гимн «Интернационал» дуулаһан байна.

ҺАРА ТЭЭШЭ КОСМИЧЕСКА РАКЕТЫН ТАБИГДАҺАН ТУХАЙ
ТАСС-эй МЭДЭЭСЭЛ

Советскэ космическа ракетын январиин 4-дэ Һарада дүтэшэгүүр гараха үедэнь, Советскэ Союзай газар дээрэхи шэнжэлэлгын станцинууд ракетын ябасын параметрые хэмжэлгэ үргэлжэлүүлээ.

Һарын хажуугаар ракетын гараха үедэ радиальна скоростиень хэмжэхэдэ, январиин 4-нэй 5 час 57 минутада ракетэ секунда соо 2,45 километр түргэнөөр ябадаг байгаа гэжэ бэшэгдээ. Энэнь ракетын Һарада эгээн дүтүүр гараха үедэ хэгдэһэн шэнжэлэлгэнүүдэй мэдээнүүдтэй һайнаар таараллдана.

Тиимэ болохолоороо, космическа ракетэ сүүдхэ хахад соо (34 час соо) газарһаа Һара хүрэтэрхи 370 мянган километр зайда ниидэ.

Траекториень хэмжэжэ үзөөд байхада, Һара шадар ракетын ямар замаар дабшажа ябаһые тодорхойлхо ехэ материал абтаһан байна. Эдэ үрэ дүнгүүдынь электронно тоололгын машинануудаар мүнөө согсологдожо байнхай.

Январиин 4-дэ Москвагай сагаар 12 часта ракетэ Һара болон Газарһаа улам холодохо зуураа, Газарай центрһээ 422 мянган километр, Һарын центрһээ 60 мянган километр холо болоод ябана.

Космическа ракетэ Һара болон Газарһаа улам саашаа холодон ошохо зуураа, Нарые тойрон дабшаха эллиптическэ замдаа дамжан орожо ябана.

Ракетын нюруу талын температура цельсеэр 10—15 градус дулаан. Элдэб научна аппаратуратай контейнер соохи түхеэрэлгэнүүд болон газай температура цельсеэр 10—20 градус дулаан байгаа.

(ТАСС).

КУКУРУЗЫН ҮНДЭР УРГАСА АБАХЫН ТҮЛӨӨ МҮРЫСӨӨ ҮРГЭНӨӨР ДЭЛГЭРҮҮЛЭЕ

Бурядай АССР-эй хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ Сэлэнгын аймагай „Коммунизм“ колхозой колхознигуудай хандаһан Хандалга

Хүндэтэ нүхэд!

«1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд» тухай нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые, КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй тогтоолые манай колхозой гэшүүд зүбшэн хэлсээд, бүхы совет арадуудтай хамта энэ гайхамшагта түсэбые халуунаар дэмжэнэ. Энээнэй бодото дээрээ бэелүүлэгдээд байхада промышленность, хүдөө ажахымнай улам саашадаа һалбаран хүгжэхэ, Эхэ оронаймнай ажалшадай ажабайдал улам һайжарха байна. Мал ажалһаа абтадаг продуктнуудые эрид ехэдхэхэ зорилго КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй шиидхэбэри соо тусгаарлан табигдана. Иигэжэ ойрын жэлнүүдтэ мал ажалһаа гарадаг продуктнуудые абалгаар Америкын Холбоото Штадуудые хүсэхэ, мяха, тоһо, һүөөр ажалшадые хүсэд дүүрэн хангаха арга олдохо болоно.

Элбэг хүрэхөөр үбһэ тэжээл бэлдэдэг болоод байхадаал мал ажалые амжалтатайгаар хүгжөөжэ шадаха байнабди. Энэ шухала зорилгые бэелүүлхэ хэрэгтэ кукуруза тон ехэ удхашанартай. Энээн тушаа КПСС-эй ЦК-гэй Пленум үшөө дахин тодорхойлон хэлээ. Тиимэһээ ниитынгээ малые шэмэтэ силосээр хангахын тула 1959 ондо кукурузын үндэр ургаса ургуулхаар шиидээбди. Манай эрхэ байдалда кукурузын үндэр баян ургаса абажа болохо байна. 1958 ондо, хэдышье ганданги байгаа һаань, манай колхоз зуу гаран гектар газарай га бүриһөө дунда зэргээр 150 центнер, шэлэгдэмэл газарай гектар бүриһөө 205 центнер ногоон набша абаһан юм. Иигэжэ үнеэн бүридэ 4 тонно кукурузын силос бэлдэгдээд, үбэлэй һаранuудта, нёдондо жэлэйхитэй сасуулхада, һү һаалга хоёр дахин дээшэлүүлэгдэһэн байна.

Малай тэжээлые элбэгжүүлхэ хэрэгтэ кукурузын шиидхэхы удхашанартай байһаниие хараадаа абан, 1959 ондо зуун гектар газарай га бүриһөө 300 центнер ногоон набша абаха, 3000 тонно силос дараха гэхэ гү, али үнеэн бүридэ 10 тонно силос бэлдэхэ уялга абанабди. Гадна 10 га газарта һүнэй-товарна фермын хүдэлмэрилэгшэд кукуруза тарижа ургуулха юм.

Кукурузаар таригдаһан бүхы талмайһаа үндэр ургаса абахын зорилгоор хоёр хүнһөө бүридэһэн комплексно агрегат эмхидхээбди. Хабсаргагдамал анзаһатай «МТЗ-2» трактор, кукуруза квадратно-гнездовой аргаар таридаг сеялкэ, «КНР-4,2» культиватор, силос хуряадаг комбайн болон тракторай тэргэ тус агрегадайхидта даалгажа үгтэнхэй. Механизаторнууд бусад ондоо ажалда ябуулагдахагүй юм. Кукурузын тарилгада бэлэдхэхэһээ эхилээд, силос даралга хүрэтэр бүхы хүдэлмэриие тэдэнэр өөһэдөө хэхэ байна. Энэ ушарта ажалайнь бүтээсэ горьтойгоор дээшэлхэ, ажалайнь гаргаша химдаруулагдаха болоно.

Манай колхоздо наг шэбхэ гаргаха хүдэлмэри үшөө оньһожоруулагдаагүй гээшэ. Тиимэһээ комплексно агрегадайхидай ямар нэгэн фермэ, гүүртэһээ наг шэбхэ гаргажа абаашахадань, тэндэхи хүдэлмэрилэгшэд хамһалсаха байна.

Гектар бүриһөө 300 центнерһээ доошо бэшэ кукурузын ногоон набша абахын зорилгоор урдань олоһон бүхы дүй дүршэлөө хэрэглэн, агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэбди. Кукурузые эртын, намарай пар дээрэ тарихабди. Кукуруза тариха газарта гектар бүриин 30 тонноһоо бага бэшэ наг шэбхэ, 2 центнер үнэһэ, шубуунай 1 центнер аргал гаргагдаха.

Манай нютагта ган гасуур болодог хадань, газарай хүрьһэндэ шииг нойто бариха, уһа гамтайгаар хэрэглэхэ тухайда тусгаар анхарал табигдаха. Үбэлэй үедэ тарилгын газар дээрэ саһа тогтоохобди. Уһалагдадаг участогуудаа тарилгын урда тээ нэгэ уһалаад, ургамалай ургажа байха үедэнь 2—3 дахин уһалха байнабди.

Үнгэрэгшэ жэлэй дүй дүршэл дээрэһээ квадратно-гнездовой аргын үлүү һайн байһаниие тодорхойгоор хараабди. Тиимэһээ энэ жэлдэ бүхы тарилгаяа квадратно-гнездовой аргаар хэхэбди. Нүхэн бүридэ 2—3 орооһон хүртэхэ. Энэ ушарта һүүлдэ үлүү ургаһан эшэнүүдыень таһалха хүдэлмэри гарахагүй болоно. Томо жэжээрнь илгагдаһан, нара һалхинда байлгажа шанаржуулагдаһан, гексохлоранаар хордогдоһон үрэһөөр тарилга хэгдэхэ гээшэ. Тарилга хээд, ургамалай ямараар ургажа байһаниие ходо хаража, шалгажа байхабди. Тиигээд буртаг үбһэнэй гараха багтань борнойлогдохо. Ургамалай гараһанай һүүлээр хэрэгтэй болоо хадань 1—2 дахин борнойлхоор хараалнабди. Минеральна тэжээл оруулалсажа байгаад, утаашань, хүндэлөөшэнь 2—3 дахин культиваци хэгдэхэ юм.

Хүйтэрхын урда тээ, богонихон болзорто хуряалга дүүргэгдэхэ. Кукуруза ургуулха хүдэлмэридэ ябаһан хүнүүдые түлбэриин талаар урмашуулхын зорилгоор урмашуулгын түлбэри зохёогдоо. Тракторист сеялкэшэн хоёрой гектар газарта тарилга хээд, зүб квадрадуудые гаргаад, нормын ёһоор нүхэн бүхэндэ орооһо хаяад байхадань тус бүридэнь 0,2 ажалта үдэр нэмэжэ үгтэхэ.

Гол нэмэлтэ түлбэриһөө гадуур тусхай урмашуулгын түлбэри үгтэхэ байна. Хэрбээ гектар бүриһөө 15-һаа 20 тонно хүрэтэр силос хэхэ ногоо абаад байгаа хадань, 15 тонноһоо дээшэ абтаһан тонно бүриин 3 түхэриг; 21-һээ 25 тонно хүрэтэр һаань, 20-һоо дээшэ абтаһан тонно бүридэнь 3 түхэриг 50 мүнгэ; 26-һаа 30 тонно хүрэтэр һаань, 25-һаа дээшэ абтаһан тонно бүридэнь 4 түхэриг; 30 тонноһоо дээшэ һаань, 30-һаа дээшэ тонно бүриинь 4 түхэриг 50 мүнгэ үгэхэ. Кукуруза тарижа, ургуулжа байха үедэ хүн бүхэнэй олоһон ажалта үдэрэйнь зэргээр мүнгэн хубаагдаха байна.

Кукурузын үндэр ургаса абахын, ниитынгээ малда элбэг хүрэхөөр тэжээл бэлдэхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ ороё гэжэ манай республикын хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдые бидэнэр уряалнабди.

Колхознигуудай даалгабаряар тус хандалгада иимэ хүнүүд гараа табяа:

С. Дашиев, «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ,
Б. Буянтуев, партийна эхин организациин секретарь.
Ф. Шагжиев, Д. Хандажапов, механизаторнууд.

КПСС-эй БУРЯДАЙ ОБКОМДО

Кукурузын баян ургаса ургуулхын тула нэмэлтэ хэмжээнүүдые абаха, тэжээлэй, пропашной культурануудые ургуулха оньһон арга хэрэглэхэ агрегадуудые эмхидхэхэ тухай

Бага гаргашатайгаар кукурузын баян ургаса хуряадаг, ажалаа бүхыдэнь оньһожоруулһан механизаторнууд Н. Ф. Мануковский, А. В. Гиталов гэгшэдэй түрүү дүй дүршэлые колхозууд болон совхозууд һайшаагаад, өөһэдтөө хэрэглэжэ байна. Дээрэ дурсагдаһан механизаторнуудай түрүү дүй дүршэл кукурузын үндэр ургаса хуряаха, мүн пропашной бусадшье культурануудые ургуулан абаха эгээл түрүү арга байһанаа гэршэлэн харуулба. Манай республикын олохон колхоз, совхозууд адуу малаа мүнөөшье болотор үбһэ тэжээлээр хангажа шадаагүй, пропашной культуранuудай ряд хоорондын элдүүрилгые гараараа хэхэ гэхэдэ хүдэлмэриин хүсэн дутамаг байна. Энээниiень хараадаа абажа, Украинска ССР-эй, Воронежско, Курска, мүн бусадшье областьнуудай түрүү механизаторнуудай дүй дүршэлые ажалдаа хэрэглэхэ гээшэ малаа хүсэд хүрэхэ тэжээлээр хангаха асуудалые шиидхэлгэдэ угаа шухала удхашанартай байна.

Энээнтэй дашарамдуулан КПСС-эй обкомой бюро иигэжэ тогтообо:

1959 ондо агрегадайнгаа хүсөөр 100 гектар газар дээрэһээ га бүриин 300 центнерһээ бага бэшэ силосэй ногоо хуряан абаха, тиихэдээ гар ажал хэрэглэнгүйгөөр хүдэлмэрээ бүхыдэнь оньһожоруулха тухай уялга абаад, Бурядай АССР-эй хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаһан Сэлэнгын аймагай «Коммунизм» колхозой гэшүүдэй хандалгые һайшааха.

Днепропетровско областиин хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, колхозуудай гэшүүдэй, совхозуудай, заһабарилгын-техническэ станцинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй ороной хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаһан хандалгые, КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленум дээрэ түрүү механизаторнууд Н. Ф. Мануковский, А. В. Гиталов гэгшэдэй хэлэһэн үгые, Сэлэнгын аймагай «Коммунизм» колхозой гэшүүдэй хандалгые бүхы колхоз, совхозуудта зүбшэн хэлсүүлхыень партиин айкомуудые уялгалха. Кукурузын, наран сэсэгэй, пропашной бусадшье культуранuудай, мүн сабшалангай үндэр ургаса абахын түлөө, бүхы культурануудаа элдүүрилхэдээ оньһон арга хэрэглэхын түлөө мүрысөө бүхы колхоз, совхозуудта дэлгэрүүлхэ.

Кукурузын, пропашной бусадшье культуранuудай үндэр ургаса абахын түлөө тэмсэхэдээ оньһон арга хэрэглэхэ агрегадуудые һаяын үдэрнүүдтэ бүхы колхоз, совхозуудта эмхидхэхэ, тэдэ агрегадуудта хүдөө ажахын бүхы хэрэгтэй машинануудые даалгаха, пропашной культуранuудай таригдаха газарые даалгажа үгэхэ, дээрэ дурсагдаһан культуранuудые тариха участок бүхэндэ агротехническэ хэмжээ-ябуулганuудые хараалжа баталха асуудалда анхаралаа ехээр хандуулжа, зохихо хэмжээ абахыень Хүдөө ажахын министерствые, КПСС-эй айкомууд болон аймгүйсэдкомуудые уялгалха.

Бүхы ажалаа оньһожоруулһан агрегадай хүдэлмэриень үдэр бүри хинан шалгаха, үндэр ургаса абахын тула бэелүүлэгдэхэ агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудыень нарингаар дүүргэхэ, тиихэдээ агрегадуудай техникэ болон хүнүүдыень ондоо ажалда ябуулхагүй. Ажалаа бүхыдэнь оньһожоруулһан агрегадай ямараар хүдэлһэнэйнь, хараалагдаһан болзортоо ажалаа хэр зэргээр дүүргэһэнэйнь түлөө колхозой түрүүлэгшэ, агроном сэхэ харюусаха зэргэтэй гэжэ тогтоохо.

Ажалаа бүхыдэнь оньһожоруулһан агрегадуудай гэшүүдые нэгэ жэгдээр хойно хойноһоонь һубарюулан тусхай һуралсалда хабаадуулхыень Хүдөө ажахын министерстводэ (нүхэр Игнатьевта), аймгүйсэдкомуудта даалгаха. Агрегадуудай гэшүүд тусхай һуралсалда хабаадахадаа квадратно-гнездовой аргаар тарилга хэхэ техникые һайнаар шудалха, квадрадуудые хэрээһэлүүлэн гаргаха, нэмэлтэ тэжээл оруулха, уһалха, үндэр ургаса абахын тула агротехническэ бусадшье хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэ гэхэ мэтэ дүршэлдэ һураха зэргэтэй. Тусхай һуралсал гарагшад сеялкэнүүдтэ, культиваторнуудта нэмэлтэ түхеэрэлгэнүүдые мүнөөнһөө бүтээжэ эхилхэ уялгатай.

Кукурузын, мүн пропашной бусадшье культуранuудай үндэр ургаса абаһанайнь түлөө трактористнууд болон комбайнернуудые — ажалаа бүхыдэнь оньһожоруулха агрегадуудай гэшүүдые урмашуулха хэмжээнүүдые хараалхыень колхозуудай правленинуудтэ дурадхаха.

Ажалаа бүхыдэнь оньһожоруулһан агрегадуудай гэшүүдые колхозуудай, совхозуудай партийна эхин организацинуудай зууршалгаар айкомуудай бюро дээрэ баталхыень КПСС-эй айкомуудта дурадхаха. Тиихэдэ тэдэ агрегадуудта гол түлэб дүй дүршэлтэй механизаторнууд — коммунистнууд, комсомолшууд хабаадуулагдаха зэргэтэй.

Кукурузын, мүн пропашной бусадшье культуранuудай үндэр ургаса хуряан абахын түлөө тэмсэхэдээ ажалаа бүхыдэнь оньһожоруулһан агрегадуудай хоорондо социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхыень партиин айкомуудые, облпрофсоведые, колхозуудай, совхозуудай партийна эхин организацинуудые уялгалха. Түрүү ажахынуудта, аймагуудта барюулхын тула КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг бии болгохо, республикын, аймагуудай газетэнүүдтэ Хүндэлэлэй самбар тогтоожо, тэдэ самбарнуудта, ажалдаа шалгараһан агрегадуудые толилжо байха.

Хүндэлэлэй самбарта түрүүшүүлые гаргаха, «Кукурузын үндэр ургаса ургуулһан мастер» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо, КПСС-эй обкомой, Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан тугые түрүү ажахынууд болон аймагуудта барюулха тухай дурадхалнуудые 10 хоногой турша соо зохёожо, КПСС-эй обкомой бюродо табихыень КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таһагта, мүн пропагандын таһагта даалгаха.

Ажалаа бүхыдэнь оньһожоруулһан комсомолшууд-залуу шуулай звенонуудай хоорондо мүрысэхэ гуримые 10 хоногой болзорто зохёожо баталхыень ВЛКСМ-эй обкомдо (нүхэр Дамбаевта) даалгаха.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

Электростанцинуудые, электродамжуулганuудые бариха хүдэлмэри бүри һайнаар хүтэлбэрилдэг болохо, СССР-эй арадай ажахыда электроэнергетикэ саашадань хүгжөөхэ зорилгоор СССР-эй Верховно Соведэй Президиум зууршалгаар, Электростанцинуудай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ниитэсоюзна министерствые болюулаад, Электростанцинуудые бариха ниитэсоюзна министерствые байгуулаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум СССР-эй Электростанцинуудые бариха министрээр нүхэр Новиков Игнатий Трофимовичые томилоо.

Колхознигуудай ажалые мүнгөөр түлэдэг болохо

Ажалай түлөөһэ шэнэ гуримаар түлэдэг болоһые манай республикын колхознигууд ехээр һонирхоно. Ороной олохон колхоз хэдэн жэлэй туршада тогтоомол аванс үгэдэг гурим байгуулжа, 1956 онһоо хойшо зариманиинь ажалта үдэр бэшэхэёо болёод, колхознигуудай ажалые мүнгөөр түлэдэг болоһон байна.

Манай республикын Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхоз 1959 онһоо мүнгэн түлбэридэ орохо гэжэ шиидээ. Бусад 9 аймагай 17 колхоз иимэ түлбэри бэелүүлдэг болохоор шиидэнхэй.

Колхозуудай һаяхан байгуулагдажа байха үедэ ажалые аб адляар, үдэр үдэрөөр түлэдэг гурим болюулжа, ажалта үдэр бэшэдэг болоһон ушар тэрэ үедөө тааруу, түрүү гурим байһан юм. Хүдөө ажахын артельнүүдэй хүгжэн дэбжэээд, совхозуудай гү, али промышленна предприятинуудай хэмжээндэ хүрэжэ байһан мүнөө сагта ажалта үдэр бэшэдэг гурим таарахагүй боложо захалаа. Иимэ түлбэри ажалай ондоо түлөөһөөр һэлгэгдэхэ ёһотой. Мүнөөнэй эгээл таарамжатай түлбэри — колхознигуудай ажалые мүнгөөр түлэдэг гурим болоно.

Колхозуудай экономикын бүри ехээр хүгжөөд, мүнгэн олзын ехэ болоод байхада, иимэ түлөөһэ хэрэглэмээр. Энэмнай хүдөө ажахын продукци ехээр абадаг болохо хэрэгтэ колхознигуудые урмашуулдаг гурим болоно.

1956 ондо Калужска областиин Перемашльска районой Кировэй нэрэмжэтэ, Московско областиин Ленинскэ районой «Серп, Молот», Калининска областиин Новоторско районой Димитровэй нэрэмжэтэ колхозууд тиимэ гуримаар түлэдэг болонхой. Московско областиин Красногорско районой «13 лет Октября», Киевскэ областиин Макаровско районой «Комсомолец», Сумска областиин Шосткинско районой «Большевик», Таджикска ССР-эй Октябрьска районой «Москва» колхозууд 1957 онһоо түлбэриин шэнэ гурим хэрэглэжэ эхилһэн юм. Эдэнэй дүй дүршэл шэнжэлэгдэн үзэгдэһэн, бэшэгдэһэншье байха.

Эдэ колхозуудта мүнгэн түлбэри тогтооходонь ехэ аша үрэтэй байгаа. Колхознигууд бүри эдэбхи үүсхэлтэй болоһон, ажалай журам удам һайжарһан байна. Хүдөө ажахын продукци бүри ехээр абахын тула үшөө абьяастайгаар ажалладаг болоһон байха юм. Энээнэй ашаар эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ эдеэ хоолой зүйл, мүнгэн олзо һураггүй ехээр абтадаг болоо.

Московско областиин Красногорско районой «13 лет Октября» колхозой жэшээ энээниие эли тодоор харуулна. 1954 ондо энэ колхоз гээгдэнги ажахытай байһан юм. 346 мянган түхэригэй мүнгэн олзо абадаг, ажалта үдэртэ 80 мүнгэ, 2 килограмм огородой эдеэ хубаадаг байгаа. Ажалта үдэртэ мүртэй юумын хубаагдадаггүй байхадань ажалай журам эхи захагүй болоһон, олон колхознигууд ондоо тээшээ ошоһон юм.

Иимэ гурим болюулжа, колхознигуудые урмашуулха зорилгоор 1955 ондо ажалта үдэр бүхэндэ 5 түхэригэй хүртэхэ хараатайгаар һара бүриин аванс үгэдэг болоо һэн. Тиихэдэ энэ колхоз жэлэй эсэстэ тоосохоор 1956 онһоо мүнгэн аванс үгэдэг гуримда ороһон байгаа. Ажалта үдэр бүриин 7 түхэриг хараатайгаар колхознигуудынь һара бүри аванс абадаг болоо бэлэй. Иимэ шэнэ гурим тогтооһоной ашаар колхознигуудынь үүсхэлтэй, жүдхэмжэтэйгээр хүдэлдэг, хүдөө ажахын продуктнууд ехээр абтадаг болоһон, 1 миллион 749 мянган түхэригэй мүнгэн олзо абтаһан байна.

1957 онһоо ажалта үдэр бэшэхэеэ болёод, мүнгөөр түлэжэ захаланхай. Колхознигуудынь хэрэгтэй болоһон эдеэ хоолой зүйлые гүрэнэй бэлэдхэлэй сэнгээр худалдажа абадаг. Таряан ажалда ябадаг колхознигой һара бүриин салин хүлһэн дунда зэргээр 350—650 түхэриг, мал ажалда—450—850 түхэриг, автомобилиин жолоошодто—550—800 түхэриг болоно. Колхознигуудай ажалай түлөөһэн промышленна хүдэлмэришэдэй салин хүлһэнтэй адлирхуу боложо байна.

Ажалыень мүнгөөр түлэдэг болоходо, колхознигууд хүдэлмэридөө тад ондоогоор хандана. Энээнһээ урда тээ ондоо тээшээ ошоһон колхознигууд гэдэргээ бусана, залуушуул һургууляа дүүргээд, колхоздоо үлэдэг болоо. 1957 ондо тус колхозой бүхы хүдэлмэри богонихон болзор соо, һайн шанартайгаар дүүргэгдэһэн байгаа. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 416 центнер һүн, 34 центнер мяхан абтаа. Мүнгэн олзонь 3,4 миллион түхэригтэ хүрэтэрөө нэмээ. Мүнгөөр түлэдэг ондоошье колхозуудта мүн иимэл амжалта туйлагдаа.

Хүдөө ажахын экономикые шэнжэлдэг институт колхознигуудтаа аванс үгэдэг болоһон колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй, бухгалтернуудай зүблөөе 1958 ондо Москва хотодо зарлаһан байна. Дүтын совхозуудтахи үнэ сэнтэй хараадуулан, мүнгэн үнэ сэн тогтооходо болохо гэһэн һанамжа зүблөөн дээрэ хэлэгдэһэн байгаа. Колхозуудай мүнгэн зөөриин зэргээр колхознигуудта һара бүри аванс үгөөд, жэлэй эсэстэ тоосоо хэхэ юм.

Ажалай түлөөһэ мүнгөөр үгэдэг болоһон колхозуудта мүнгэн зөөриин жаса (фонд) байгуулхада зохистой гэжэ зүблөөшэд тоолоо. Таряан ажалтай гү, али техническэ ургамалнуудые таридаг колхозуудта авансаар түлэдэг мүнгэнэй 70—80 гү, бүри 100 процентдэ хүрэтэр иимэ жаса байгуулжа боломоор. Мал ажалтай колхозуудта 3—4 һарын түлөөһэнэй жаса байгуулха шухала.

Ажалай түлөөһэ мүнгөөр түлэхэ гурим бэелүүлжэ эхилһэн олонхи колхозууд ажалай нэмэлтэ түлбэри хэрэглэхээ болинхой. Гэбэшье зарим колхозууд тэрэ гурим хэрэглэдэг байһаар.

Колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй, мүн ондоошье хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй ажалынь абаһан продукциин зэргээр түлэгдэдэг гээшэ. Түлөөһэнэй шэнэ гурим бэелүүлжэ эхилһэн колхозуудта продукци ехээр абтадаг болоһон байна. Зүблөөндэ хабаадаһан түрүүлэгшэнэрэй ажалай түлөөһэн һара бүридэ 1500—2500 түхэриг болодог байба. Ажалай шэнэ түлөөһэ бэелүүлхын тула хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэхэ шухала. Үйлэдбэриин даабари заатагүй дүүргэхэ, тоо бүридхэл болон тоосоое нарин нягтаар эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Авансаар мүнгэ үгэдэг гурим ажахын тоосоо нэбтэрүүлхые, бүхы юумэеэ арьбалха, алмахые эринэ. Иимэ гурим бригада, фермэнүүдые ажахын тоосоондо оруулхада таарамжатай.

Ажалай түлөөһэ мүнгөөр түлэдэг болоһон колхозууд гэшүүдтээ амаралта, түрэхэ һамгадта тусхай амаралта үгэдэг, үндэр наһатайшуулдаа пенси- тэдхэмжэ үгэдэг байна.

Иимэ гуримтай колхозууд хамтын суглаанай тогтооһон сэнгээр, сэхэнхидээ гүрэнэй бэлэдхэлэй сэнгээр гэшүүдтээ эдеэ хоолой зүйл худалдадаг юм. Колхознигуудынь олзынгоо зэргээр: олоһон мүнгэнэйнгөө 20—30—40 процентээр эдеэ хоолой зүйл худалдажа абаха эрхэтэй.

Түрүү колхозууд бэлэн болоһон эдеэ хоолой зүйл (талха, мяха, тоһо гэхэ мэтые) гэшүүдтээ худалдаха хэмжээ абажа байна. Саашадаа хилээмэ барижа худалдадаг болохонь. Иигэжэ колхознигуудые гэрэй ажалһаа хүнгэлхэ хүсэлэнтэй.

Ажалай түлөөһэ мүнгөөр түлэдэг гурим бэелүүлхэдээ, техническэ талаараа тон зүб (ажалай) нормо тогтоохо хэрэгтэй. Колхозой арга боломжые хараадаа абажа, дүүргэгдэһэн нормын түлөө авансаар мүнгэ үгэхэ гурим тогтоогдохо ёһотой. Мал ажалай, огородой тариалгын, харгы замай хүдэлмэриин талаар, үйлэдбэрилэгдэһэн продукциин тоогоор (центнер һүн, мяхан, нооһон, овощь, тоннокилометр) ажалай түлөөһэн үгтэхэ болоно.

Ажалай түлөөһэ мүнгөөр түлэхэ гурим хадаа ажалай шэнэ түрүү түлөөһэн болоно. Манай республикын колхозуудта (эгээн түрүүн хүгжэнги ажахытай, мүнгэн олзо ехэтэй колхозуудта) энэ шэнэ гурим хэрэглэгдэхэ ёһотой.

В. ДЕРЮГИНА.

КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ

КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөн Брянска целлюлозно-саарһанай комбинадай барилгашадай дунда улам үргэдэнэ. Шулуушан Анатолий Крылов мүрысөөндэ оролсоод, үдэрэйнгөө даабари 120—130 процентээр дүүргэнэ. **Зураг дээрэ:** А. Крылов хүдэлмэрилжэ байна.

А. Мантаевай фото.

Баян-голой залуу һаалишад

Үнгэрэгшэ хабар залуухан басагад Зина Путушкина, Анна Сабхандаева, Вера Мунхоева гурбан Баян-голой дунда һургуули дүүргэжэ, болбосоролой аттестадуудые абаа һэн. Болбосоролой аттестат абахадаа, тэдэнэр саашадаа дээдэ һургуулида орожо, эрдэм шудалха, арад зонтоё хамта ажал хүдэлмэри хэхэ эрхэтэй болоһондоо ехээр баясаһан бэлэй. Тиигэншьегүй яахаб. Энэ хадаа тэдэнэй арбан жэлэй турша соо нэтэрүү, оролдосотойгоор һураһанай үрэ дүн ха юм.

Тэдэнэр бага наһанһаа аба эжынгээ, аха эгэшынгээ хойноһоо дахажа, ажалай амта таниһан байха юм. Һургууляа дүүргэжэ гараһаар бүхэли зундаа колхозойнгоо үйлэдбэриин эгээл харюусалгатай газарта хүдэлмэрилжэ, һаалишадай мэргэжэлдэ һураһан байна.

Колхозой правлени, партийна эхин организаци эдэ залуушуулай хаба шадалыень сэгнэжэ, үүлтэртэ үнеэдэй фермэдэ хүдэлмэрилхыень томилоо һэн. Мүнөө Зина Путушкина Анна Сабхандаева хоёр һаалишадаар хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр тус тустаа үүлтэртэ 12 үнеэдые даажа абанхай. Тиихэдэ Вера Мунхоева тугалшанаар хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр колхозой суута һаалишад Сындымэ Дашиева, Ульяна Бадмаева, тугалшан Хандама Бадмаевагай туһаламжаар, мүн фермын зоотехник Норжима Будаевна Пирмаевагай заабаряар оролдосотойгоор, үнэн сэхээр хүдэлмэрилжэ, дүй дүршэлтэй боложо байнхай. Иигэжэ мүнөө фермынгээ һаалишадай түрүү зэргэдэ эдэнэр ябалсажа байна.

Мүнөө үүлтэртэ фермын һаалишад коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргэ олохын түлөө мүрысэжэ эхилээ. Тэдэнэй дунда комсомолшууд Зина, Анна, Вера гурбан 1959 ондо үнеэн бүриһөө 3000 литр һү һаахын түлөө коммунистическэ уялгануудые абанхай.

О. Раднаев, манай корр.

СОВЕТСКЭ БАЙГУУЛАЛТА

ДЕПУТАТ ҺУНГАГШАДАЙНГАА УРДА ТООСОХО ЁҺОТОЙ

Нютагай Соведүүдэй депутадуудай урда гүрэн түрын ехэ удха шанартай, хүндэтэй зорилго табигданхай. Арад зон өөрынгөө дундаһаа Соведүүдэй хүтэлбэрилхы органдо депутадые һунгахадаа, түрэл орондоо үнэн зүрхэнһөө алба хэжэ, манай ороной коммунизмын гэрэлтэ замаар дабшахада нангин үүргэ дүүргэлсэхыень даалгана бшуу.

Республикымнай нютагай Соведүүдэй депутадууд энэ хүндэтэ даабаряа муу бэшээр бэелүүлнэ. Энээн тушаа Тарбагатайн аймагай болон тэндэхи хүдөөгэй Соведүүдэй депутадууд бусадта һайн жэшээ харуулна. Үнгэрһэн 1958 ондо эндэхи депутат бүхэн һунгагшадайнгаа урда хоёр дахин тоосоото эхидхэл хэһэн байха юм.

Мүн Түнхэнэй, Бичурын болон бусад хэдэн аймагуудай, тэндэхи хүдөөгэй, сомоной Соведүүдэй депутадууд өөһэдынгөө хэжэ байһан ажал хүдэлмэри тухай һунгагшадтаа саг сагтаа дуулгажа байдаг. Депутадуудай һунгагшадайнгаа урда саг болзортоо өөрынгөө тоосоото элидхэл хэжэ байхада тэдэнэй холбоо барисаанай бүри бэхижэдэгынь мэдээжэ. Юуб гэхэдэ, депутадай тоосоото суглаан дээрэ Соведэй болон тэрэнэй гүйсэдкомой дутуу дунданууд тушаа горьтой шүүмжэлэл хэгдэжэ, ажал хүдэлмэриень эрид һайжаруулха хэмжээ абаха арга олгогдоно бшуу. Мүн тэндэ оруулагдаһан дурадхалнууд түргэн сагта хэрэг дээрээ бэелүүлэгдэдэг гээшэ. Жэшээнь, үнгэрһэн 1958 ондо Прибайкальска аймагай Горячинск хүдөөгэй Соведэй депутадуудай тоосоходо һунгагшадай оруулһан дурадхалаар Соболиха тосхондо үхибүүдэй яслиин байшан ехэ болгогдожо заһабарилагдаа һэн. Мүн тэдэнэй дурадхалаар Гремячинск тосхондо клуб баригдажа, Соболихиие Турка тосхонтой холбоһон харгы татагдаһан байна. Кяхтын аймагай Усть-Киранай сомоной Соведэй депутадуудай тоосоходо һунгагшадай оруулһан һанамжа, дурадхалнуудай ашаар Бүрдэн, Песчанка гэжэ нютагуудта шэнэ клубууд баригдажа, Мурочи гэжэ газарта һургуули болон медицинскэ пункт зөөгдэжэ асарагдаһан байна.

Һунгагшадай депутадуудтаа дуулгаһан мэдүүлгэ, дурадхалнуудай ашаар республикын олон аймагууд, хүдөө нютагуудаар эмхидхэлэй, ажахын хүдэлмэри һайжаруулагдажа, культурно-хүмүүжүүлгын ехэхэн хэмжээ-ябуулганууд бэелүүлэгдэнэ.

Гэбэшье зарим нютагай Соведүүдэй ажал хүдэлмэридэ нилээд олон дутагдал дайралдаһаар. Тэдэнэй гүйсэдхэхэ комитедүүд ажалшадай гомдол, мэдүүлгэнүүдээр, дурадхалнуудаар саг дары хэмжээ абадаггүй байха юм. Зарим депутадууд саг болзортоо һунгагшадтаяа уулзажа, хэжэ байһан ажал хүдэлмэри тухайгаа хөөрэжэ үгэнэгүй. Жэшээнь, Заиграйн аймагай Соведэй (аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Бурдуковский) 50 депутадуудай олонхинь һунгагшадтаяа уулзажа, тоосоото элидхэл хэнэгүй. Мүн эндэхи хүдөөгэй болон сомоной Соведүүдэй 387 депутадуудай ойролоол 115-ниинь үнгэрэгшэ 1958 ондо һунгагшадтаяа тоосоһон байха юм. Иимэшүү ушар Улан-Удэ городтошье үзэгдэнэ. Үнгэрэгшэ 1958 ондо городой Октябрьска районой Соведэй (райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Дронов депутадуудай 50 процентнь, Советскэ районой Соведэй (райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр О. Д. Жданова) депутадуудай ойролоол 30 процентнь һунгагшадайнгаа урда тоосоото элидхэл хээ. Тиихэдэ Мухаршэбэрэй аймагай Соведэй (түрүүлэгшэнь нүхэр Караманов) гүйсэдкомой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй олонхинь депутат байбашье, үни удаан саг соо һунгагшадтаяа уулзажа, тоосоо хэнэгүй.

Нютагай Соведүүдэй депутадуудай ажал хүдэлмэридэхи дээрэ дурсагдаһан дутагдалнуудые ойрын сагта усадхан зайсуулха шухала. Депутадай һунгагшадтаяа уулзажа, тоосоото элидхэл хэхэ тухай нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд тусхай хэмжээ саг үргэлжэ абажа байха уялгатай. Һунгагша бүхэнэй депутадайнгаа тоосоото суглаанда тусгаар һанамжа, дурадхалтай ерэхын тула энэ суглаанай хэзээ, хаана болохонь эртээнһээ һайтар соносхогдохо ёһотой.

Депутадай тоосоото суглаанай болоһон тухай протокол бэшэгдэхэдээ, тэрээн соо һунгагша бүхэнэй һанамжа, дурадхал тодорхойгоор харуулагдажа, хэзээ болотор ямарнууд хэмжээнүүдэй абтаха тухай һайтар заагдаха зэргэтэй.

Байгша ондо нютагай Соведүүдэй һунгуули болохонь. Энэ һунгуулида һайнаар бэлдэхын тула нютагай Соведүүдэй ажал хүдэлмэриин дутуу дунданууды усадхажа, депутат болон һунгагшадай хоорондохи холбоо барисаае улам һайжаруулха шухала.

В. Вартанов, Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ахалагша инструктор.

Хэлэһэн үгэдөө хүрэбэ

Закаменай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон Цыбикжап Будаев 1958 ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 140 хурьга абажа, хэлэһэн үгэдөө хүрэбэ, абаһан уялгаяа дүүргэбэ.

Нүхэр Будаев хонин ажал дээрэ тиимэ үнинэй хүдэлмэрилөөшьегүй һаа, мал харууһалха тодхол яһала оложо шадаа. Эдэ олон хурьгад хонидоо искусственна аргаар урэжүүлһэнэйнь, тэдэниие хэнзэлүүлһэнэйнь аша үрэ болоно.

Шэнэ, 1959 ондо урда жэлэйхиһээ дутуугүйгөөр хүдэлмэрилхэб гэһэн зорилго урдаа табинхай.

Ахалагша хонишон Будаевай даадаг отарын хонид тиимэ һайн үүлтэрэй бэшэ болобошье, элитнэ һайн үүлтэрэй хусануудай үрөөр үрэжүүлэгдэнэ. Иигэжэ хонидой ашаг шэмэ дээшэлүүлэгдэжэ байна.

Д. Аюшеев, манай корр.

„БУРЯТ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Автобусой, ашаанай таксиин ябадалые гуримшуулхаар болобо"

Хэжэнгэһээ Улан-Удэ хүрэдэг автобусой, ашаанай таксиин ябадалда элдэб дутагдал үзэгдэнэ. Урда үдэрынь Хэжэнгэдэ абаһан билетэй ёһоор автобусто һууха гэхэдэ, һууридань хүн һуушанхай байдаг гэжэ дээрэ дурсагдаһан гаршагтайгаар манай газетэдэ толилогдоһон нүхэр Д. Доржиевай бэшэг соо хэлэгдэһэн байгаа.

Энэ бэшэг соо дурсагдаһан баримтанууд булта зүб байжа, тэдэниие усадхаха талаар зохихо хэмжээн абтаа. Улан-Удэ—Хэжэнгэ гэжэ харгыгаар автобус, ашаанай таксиин ябадал саашадаа гуримшуулагдаха юм. Хэжэнгэ тосхондо автобусой ерэхэдэ, һууха һууриень зааһан билет худалдагдаха ёһотой гэһэн заабари үгтөө гэжэ 3-дахи автотранспортна конторын начальник нүхэр А. Серкин манай редакцида мэдээсэбэ.

Долоон жэлэй түсэбые бэелүүлхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлэй түрүүшын жэл

(„Правдын" январиин 2-ой түрүү бэшэг)

Хүн түрэлтэн шэнэ, 1959 ондо оробо. Энэ ямар жэл болохоб? Хүн зондо тэрэ юу үгэхэб? Иимэ асуудал өөрынгөө үмэнэ табяагүй, үнгэрһэн жэлые ухаан бодолдоо сэгнэжэ үзөөгүй, шэнэ жэлэй ямараар үнгэргэгдэхэ байһан тухайда бодоогүй хүн манай юртэмсэ дээрэ байнагүй ха. Совет хүнүүд Шэнэ жэлые баяртай урматайгаар угтаба. КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шэнэ жэлэй амаршалгые тэдэнэр ехэ дэбжэлтэтэйгээр хүлеэжэ абаба. Алдарта 1958 он агууехэ туйлалтануудай жэл боложо, арад зоной сэдьхэл зүрхэндэ хадуугдаа гэжэ амаршалга дотор хэлэгдэнэ.

Коммунистическэ партиин, тэрэнэй ленинскэ ЦК-гэй хүтэлбэри доро бэелүүлэгдэһэн гайхамшаг хэрэгүүдээрээ Советскэ Союзай арадууд 1958 ониие тэмдэглэбэ. Промышленностиие, барилгые хүтэлбэрилхэ хэрэгэй шэнэдхэгдэһэнэй һүүлээр нютагай партийна, советскэ, профсоюзна ба комсомольско организацинуудай, хүдэлмэришэн ангиин, инженерно-техническэ интеллигенциин зохёон байгуулхы эдэбхи үүсхэл тон үргэнөөр бадарба. Энээнииe тодорхой һайнаар ямар баримта гэршэлнэб гэхэдэ, промышленностиин бүхы шухала һалбаринууд, бүхы союзна республиканууд, экономическа районууд жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур ехэ хэмжээнэй продукци Эхэ орондоо үгэһэн байна. Бүхы социалистическэ экономикын эгээл гол үндэһэн—хүндэ индустриин үйлэдбэриин хүсэнүүд нилээд ехэ болоо. Иимэ баримтануудые һануулхада болохо байна: залуушуулай хүсөөр томо гэгшын долоон доменно пеэшэн баригдаа, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ дэлхэй дээрэ эгээн томо Волгын гидроэлектростанци баригдажа дүүргэгдээ, Сталинградска ГЭС-эй гурбан агрегат болзорһоо урид ашаглалгада оруулагдаа, Томь-Усинска, Старобешевскэ, Симферопольско ба бусад томо тепловой электростанцинууд ашаглагдажа эхилээ.

Химическэ промышленностиие түргөөр хүгжөөхэ тухай КПСС-эй Центральна Комитедэй үнгэрэгшэ жэлэй май һарада болоһон Пленумэй шиидхэбэри советскэ экономикые саашадань дэбжээлгэдэ арад зоной ажана байдалые һайжаруулгада туйлай ехэ удха шанартай. Энэ шиидхэбэри хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэжэ эхилээд, улам хараа байса улам ехэ үрэ дүнгүүд туйлагдана.

1958 он соо манай ороной хүдөө ажахы гайхамшаг ехэ амжалтануудые туйлаа. КПСС-эй ЦК-гэй февралиин Пленумэй шиидхэбэриин үндэһөөр колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые шэнэдхэн хубилгаха зорилгоор шухала хэмжээнүүд бэелүүлэгдээ. Һүүлэй табан жэлэй туршада бэелүүлэгдэһэн эдэ ба бусад ехэ хэмжээнүүдэй үрэ дүнгүүд КПСС-эй Центральна Комитедэй декабриин Пленум дээрэ согсологдоһон байна. Манай хүдөө ажахын гайхалтай түргэнөөр хүгжөөгдэжэ байһые, коммунистическэ байгуулалтын шухала зорилгонуудай нэгэн болохо орон дотороо хүдөө ажахын продукци элбэг ехэ болгохо зорилгын бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ эхилһые мүнөө бултадаа хүнүүд ойлгожо, хаража байна.

Коммунистическэ партиин, совет арадай ажабайдалда КПСС-эй Центральна Комитедэй ноябриин Пленум түүхэтэ удха шанартай. Тус Пленум «1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай» КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые, мүн «Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ, орон дотор арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тезисүүдые һайшаан баталаа. Эдэ документнүүдые бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэһэн ушар советскэ демократиин гайхамшаг ехэ зохёон байгуулхы хүсые, партиин ба арадай агууехэ нэгэдэлые дахинаа гэршэлэн харуулна.

Эрдэмтэд, соёл культурын, литературын ба искусствын ажалябуулагшад үнгэрһэн жэлдэ манай Эхэ орониие шэнэ гайхамшаг туйлалтануудаараа суурхуулаа.

Бата бэхи эб найрамдалай, арадуудай хоорондохи хани барисаанай түлөө Совет гүрэнэй тэмсэһэн тэмсэлэй тодо һайхан гэршэ боложо 1958 он дэлхэйн түүхэдэ орохо байна. Атомна, водородно бүхы түрэлэй зэбсэгүүдые туршажа үзэхэ ябадал Советскэ Союзай өөрынгөө зүгһөө болюулха гэһэн СССР-эй Верховно Соведэй шиидхэбэриие бүхы оронуудай арад зон гүнзэгы баяртайгаар угтаһан байна. Бүхы хүн түрэлтэнэй хүсэл эрмэлзэлгэдэ таарамжатай энэ алхам бэелүүлхэһээ Америкын Холбоото Штадууд, Великобритани мүнөө болотороо арсажа байна. Энэ ушарһаа Советскэ Союз ядерна туршалгануудые дахинаа эхилхэ баатай болоһоншье һаа, хэрбээ ядерна туршалгануудһаа США-гэй ба Великобританиин арсаа һаань, Советскэ Союз мэнэ гэһээр ядерна туршалгануудһаа арсахаар бэлэн байна.

Баруун Берлиндэ эзэмдэлгын гурим зогсоожо, тэрэниие өөрөө мэдэлтэй демилитаризованно город болгохо тухай Советскэ правительствын дурадхалые бүхы дэлхэйн түрүү үзэл бодолтой хүн зон гүйсэд һайшаана.

1958 оной түүхэтэ эгээл шухала үрэ дүнгүүдэй нэгэниинь юуб гэхэдэ, хүсэн түгэс социалистическэ лагериин саашадаа бэхижэжэ, бүхы социалистическэ оронуудай экономикын ба соёл культурын найдамтай түргэнөөр хүгжэжэ, ажалшадайнь ажабайдалай саашадаа һайжаржа байһан ябадал болоно. Хэрбээ хосоржо байгаа капитализмын дэлхэйдэ экономическа доройтолгонуудай, кризисүүдэй үзэгдэжэ, ажалша зоной ажабайдалай муудажа, дотоодын ба гадаадын зүрилдөөнүүдэй хурсадажа байхадань, харин илахаараа заатагүй илажа гараха байгууламжада, социализмын дэлхэйдэ нэгэдэл, ахадуугэй хани барисаан, ашагтай һайн харилсаа холбоон хэлбэришэгүйгөөр бэхижэнэ.

Үнгэрһэн жэл тухайда — манай индустриин ба хүдөө ажахын илалтата алхам, наукын, соёл культурын туйлалтануud, арадай ажана байдалай хэлбэришэгүй найдамтайгаар һайжаржа байһан тухайда бидэнэр бодожо үзэхэдөө, нэн түрүүн һанал бодолоо түрэл Коммунистическэ партидаа, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедэй асари ехэ эмхидхэхы ажалябуулгада хандуулнабди. Манай бүхы илалтанууд хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай, интеллигенциин оло миллион совет хүнүүдэй шэн габьяата ажалай үрэ дүн мүн. Хүнүүдые Коммунистическэ парти хүмүүжүүлжэ, коммунизмын хэрэгтэ, марксизм-ленинизмдэ тэдэниие хэлбэришэгүй үнэн сэхэ болгоо. Манай парти коммунизмын илалтын түлөө тэмсэлдэ манай ороной арадуудые эмхидхэн зоригжуулна.

Политическэ ушар ёһо совет хүнүүдэй һайнаар мэдэхэ байһые юун гэршэлнэб гэхэдэ, тэдэнэй ажаллаха, һураха, коммунистическэ ёһоор хүмүүжэхын тула партиин олон жэл соо хэһэн ашагта хүдэлмэриин бодото үрэ дүн боложо үгэнэ.

Январиин 27-до КПСС-эй XXI съезд — коммунизм байгуулагшадай түүхэтэ съезд эхилхэнь. 1959—1965 онуудта арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонуудые тэрэ хаража баталха юм. Манай ороной хүгжэлтын шэнэ үе—коммунистическэ обществые үргэн далайсатайгаар байгуулха үе эхилбэ.

Эдэ агууехэ зорилгонуудаар зоригжоһон совет хүнүүд бүхы зүрхэнһөө иигэжэ хэлэнэ:

— 1959 он мандаха болтогой! Агуухэ манай долоон жэлэй эхин мандаха болтогой! Бидэнэр шинии алдарта хэрэгүүдые бүхы ажабайдалаараа, коммунизмын илахын түлөө бүхы тэмсэлээрээ бэлэдхээбди. Мүнхэ Ленинэй табиһан агууехэ зорилгые бэелүүлхын түлөө совет хүнүүд тэмсэжэ, бүхы хүн түрэлтэндэ һаруул һайхан ерээдүй сагай замые нээжэ үгөө.

КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шэнэ жэлэй амаршалгые бүхы совет хүнүүд халуунаар хүлеэн угтаба.

— Шэнэ, 1959 ондо оробобди. Энэмнай долоон жэлэй түсэбые бэелүүлхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлэй түрүүшын жэл болохо. Коммунистическэ обществые үргэн далайсатайгаар байгуулжа захалха асари ехэ программые хаража үзөөд, баталха ёһотой Коммунистическэ партиингаа XXI съездэдэ бүхы совет арад шэн зоригтойгоор бэлэдхэжэ байна. Ойрын долоон жэл соо манай орон коммунизмын материально-техническэ база байгуулха хэрэгтээ шиидхэхы алхам хэхэ байна. Экономическа, бэеэ хамгаалха хүсэ шадалынь горьтойхоноор хүгжэхэ юм. Тиихэтээ хамта бидэнэр совет арадай улам ургажа байгаа материальна болон соёл гэгээрэлэй эрилтэнүүдые бүри дүүрэнээр, али бүхы талаарнь хангаха аргатай болохобди. Социализмын айхабтар булюу һайн байһаниинь бүри элитээр харагдаха.

Агууехэ Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союз—коммунизмын байгуулагдажа байһан орон бүри хүсэтэй, бүри һайхан болог лэ!

Парти, правительствын, арад зоной нэгэдэл бүри бэхижэг лэ!

Эб найрамдалай, демократиин, социализмын найдамтай түшэг тулгуури болгошо социалистическэ оронуудай хүсэн түгэлдэр лагерь өөрынгөө зэргэнүүдые бүри нягтаар жагсааг лэ!

Һү ехээр үйлэдбэрилдэг болохо тухай зарим һанамжанууд

Коммунизм байгуулха түсэб тухай партиин XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые республикымнай ажалшад ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр зүбшэн хэлсэжэ, тодорхой һанамжануудые оруулна.

Долоон жэлэй туршада бэелүүлэгдэхэ энэ асари ехэ түсэбые бодото дээрэнь дүүргэхын тулада колхоз, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абадаг болохо талаар ехэ хүдэлмэри хэхэ байна.

Энэ долоон жэлэй туршада республика доторнай үнеэн бүриһөө 1958 онойхиһоо 900 литрээр ехэ һүн абтахаар хараалагдана.

Үнеэдэй ашаг шэмые дээшэлүүлхын, зүбөөр һаахын, эдеэлүүлхын зорилгоор һаалишан бүхэндэ 15 үнеэнһээ дээшэ даалгаагүй һаа зүйтэй гэжэ һанагдана. Мал адуулха, тугал хараха, уһа, тэжээл холоһоо зөөхэ болон бусад хүдэлмэриһөө һаалишадые сүлөөлбэл зохистой гэжэ һанамаар. Юундэб гэхэдэ, һаалишад элдэб олон ажал хэхэ болоходоо гол хүдэлмэреэ ёһотойгоор хэжэ хүшэ хүрэдэггүй.

Бүхы ажахынуудта үнеэдые намар, үбэл эртэ тугалуулдаг болоо һаа, таарамжатай гээшэ ха. Ашаг шэмэнь дээшэлхэ, тугалнуудыншье һайнаар түлжэхэ байна.

Мал ажалай хүдэлмэриие эмхидхэн хүтэлбэрилхэ үүргэтэй зоотехнигүүдэй харюусалгыень дээшэлүүлхээр болоо.

Хүдэлмэришэд, алба хаагшад, колхознигуудай хубиин ажахыһаа ехэ һүн гүрэндэ худалдагдадаг. Жэшээнь, манай республика дотор хубиин ажахыда байһан үнеэдэй тоо бүхы колхозуудайхитай адли юм. Тиигээд колхозуудайхида орходоо ехэ һүн һаагдана. Гадна олонхи колхозуудтамнай һарын һүүлдэ һаалишад нэмэлтэ түлбэридэ ехэ һү абадаг. Тиимэ болохолоороо хубиин ажахыһаа һү худалдан абалгые зүбөөр эмхидхээ һаа, һү абалгые ехээр дээшэлүүлхэ аргатайбди. Энээниие амжалтатайгаар бэелүүлхын тула аймагуудтахи маслопромой конторонууд ехэ үүсхэл эдэбхи гаргаха болоно. Гэхэ зуура һү абадаг пунктнуудһаа холо һууриһаһан хүдэлмэришэд, алба хаагшад, колхознигууд жэлэй ямаршье сагта һү худалдажа байха аргатай болодог һаань һайн һэн.

Гүрэндэ һү тушааха үедэ, тоһолигыень гаргалгада ехэ һүн «хоролтодо» ородог. Һү бэлэдхэдэг олон пунктнуудта һүнэй тоһолигые зорюута доошолуулан абадаг гэжэ колхоз, совхозуудайхид мэдэжэ байбашье, тэрээндэ анхарал табидаггүй. Иимэ байдал яахадаа тохёолдоноб гэхэдэ, гүрэндэ һү тушааха тусхай харюусалгатай хүнүүд колхоз, совхозуудта үгы ха юм. Энэ шухала хэрэг зүндөө орхигдошонхой. Гэхэтэй хамта колхоз, совхозойхид гүрэндэ нооһо, мал тушаахадаа харюусалгатайгаар хандадаг байха юм. Эндэ колхозой түрүүлэгшэ гү, али совхозой директор, үгы гэбэл орлогшонор, мэргэжэлтэдынь байлсадаг. Харин тиихэдэ һүнэй тоһолигые яажа гаргахые мэдэхэгүй һаалишад өөһэдөө ээлжээгээр һү тушаадаг заншалтай. Зарим лаборантнууд иимэ ушараар һамбаашалжа, һүнэй тоһолигые доошолуулан гаргадаг, мэхэлдэг.

Гэхэтэй хамта 1958 оной хэмжээгээр абажа харахада, һүнэй тоһолиг 0,1 процентээр доошолуулагдахадаа 1 миллион 800 мянган түхэригэй гэхэ гү, али 14 мянган тонын «хоролто» ушаруулдаг. Зүгөөр энэ анхармаар асуудал республика дотор тоогдоногүй. Һүнэй шанар шэнжэлхэ, тоһолигыень дээшэлүүлхэ тухай бодогдоногүй. Гансал хэды хэмжээнэй һүн һаагдааб гэжэл хүтэлбэрилэгшэд һонирхоно.

Хэнэйшье мэдэһээр, гашалхаяа һанаһан һү (20 градусһаа дээшэ) тусхай пунктнууд абадаггүй. Тиимэһээ зарим колхоз, совхозууд һааһаар һүеэ һэрюун газарта хадагалангүй, гутаажархёод, һөөргэнь абаашаха баатай болодог. Ингэжэ һү хоролтодо оруулхагүйн тула малай байра шадархиие тусхай заабариин ёһоор, ариг сэбэрээр байлгаха ушартай. Мүн үнеэ һаажа байхадаа, һү худалдахаяа абаашахадаа тусхай гурим сахиха шухала.

Һүнэй шанарые дээшэлүүлхэ, саг соонь тушаажа абаха, һүнэй промышленностиин предприятинууд болон колхоз, совхозуудай холбоо харилсаае һайжаруулхын тула һүнэй завод бүхэниие зоотехнигтэй болгохо тухай «Һүнэй промышленность» журналай түрүү бэшэг соо хэлэгдэнэ. Энэ ушарта һү абадаг зарим пунктнуудые, сепараторна отделенинүүдые үсөөрүүлхэ тухай һанамжалагдана. Энэнь зүйтэй байна.

Саашадаа завод бүхэнэй дэргэдэ һүнэй лаборатори эмхидхэбэл зохистой гэжэ тодорхойлогдоно. Иимэ лаборатори һүнэй бүридэл, шанарые шэнжэлхэ ха юм. Тиигэжэ һайн шанартай һү фермэ бүхэнэй абаха, зүбөөр хадагалха, мүн һайн продукци заводой гаргаха хэрэгтэ тэрэ ехэ үүргэ дүүргэхэ бэшэ гү?

Гүрэндэ һү худалдаха хэрэгэй түлөө харюусаха тусхай хүн колхоз, совхоз бүхэндэ хэрэгтэй. Даб дээрэ һүнэй ехээр тушаагдадаг зунай һаранuудташье иимэ хүнүүдые табибал зохистой байгаа.

Энэ бэшэг соо хэлэгдэһэн һанамжануудые Хүдөө ажахын министерство хараадаа абаха аабза гэжэ һанагдана. Һү абаха, сагаан эдеэнэй шанарые һайжаруулха талаар хараалагдаһан түсэбые дүүргэхын түлөө республикымнай колхоз, совхозууд, һүнэй промышленностиин хүдэлмэришэд үсэд шангаар оролдожо, бодотоор бэелүүлхэнь лабтай.

Д. Цыдендамбаев,
худөө ажахын эрдэмэй кандидат.

РЕДАКЦИДА ЕРЭҺЭН БЭШЭГҮҮДҺЭЭ

Колхознай клубгүй зандаа

Һүүлэй 3—4 жэлэй турша соо Закаменай аймагай «Победа» колхоз ажахыгаа нилээд ехээр хүгжөөгөө. Тиигэбэшье соёл культурадаа гээгдэлтэй байна.

Энээниие баримталхын тула иимэ жэшээ харуулая. 1956—1957 ондо колхоз түб тосхондоо 200 хүнэй һууритай шэнэ клуб бариха гэжэ шиидэһэн байгаа. Тиигээд клубай һуури шулуугаар табигдажа эхилээ һэн. Колхознигууд, илангаяа залуушуул шэнэ клубтай болохомнай гэжэ баярлаһан байна.

Уданшьегүй клубай барилга зогсоогдошоо. Юуб гэхэдэ, клуб барихын оронда правлениин шэнэ байшан бариха гэжэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд һанаһан байба ха. Иигэжэ правлениин шэнэ байшан баригдаһан юм.

Шэнэ клуб баряашьегүй һаа, хуушанаа заһаха бээ гэжэ колхознигууд найдаа бэлэй. Теэд колхознигуудай энэшье найдабаринь дэмы байшоо. Энэ клубые газаа тээһээнь харахада ехэ муухай, сонхынь шэлнүүд тэһэршэнхэй. Мүн досоонь ороходо эмхи гуримгүй, хүнэй һууха һандалинууд иишэ тиишээ хаягдашаһан хэбтэдэг. Тус клуб үбэлэй хүдэлмэридэ бэлэдхэгдээгүй. Иимэ клуб соо культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин үнгэргэгдэдэггүйнь гайхалтай бэшэ.

Колхозой олонхи гэшүүд мал ажалда ябана, колхозойнгоо түб тосхонһоо 35—40 километрын газарта ажаһууна. Тэдэнэр захиһан газетэ, журналаа саг соонь абанагүй, кино, концерт үнинэй хараагүй.

Колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Цыдыпов, парторганизациин секретарь нүхэр Соктоев колхознигуудай культурна эрилтые хангаха тушаа һаналаа табиха ёһотой.

Б. Доржиев.

Таксигай ябадалые гуримшуулха

Һүүлэй жэлнүүдтэ республика доторнай автобус болон абаанай такси ябадаг боложо, ажалшадта һайн болоо. Хори—Тээгдэ—Улан-Удэ гэһэн маршрудаар мүн лэ ашаанай такси үдэр бүри ябадаг болоһоор үнинэй. Энэнь хүнэй али нэгэн хэрэгээр ябахада, илангаяа үбэлэй үедэ ехэ туһа хүргэнэ.

Гэбэшье, Хориин хониной совхозой дүрбэдэхи фермын Баруун Хасууртайда ажаһуугшадта нэгэ тээшээ ябаха гэхэдэнь таарамжагүй ябадалнууд тохёолдодог. Ушарынь, ашаанай такси энэ тосхоной магазинай хажууда байха ёһотой аад, аяар 200 метрэй газарта, хээрэ талын харгы дээрэ тогтоно. Мүнөө хүйтэнэй сагта, энэнь тон таарамжагүй байна. Энээниие гуримшуулхаар саг тулаа.

К. Жалсараев.

Улан-Удын паровозо-вагонно заводто һара бүхэндэ номой базар үнгэргэгдэдэг болоо. Заводой цехүүдтэ эмхидхэгдэһэн киоскнуудта уран һайханай, техническэ, политическэ элдэб литература элбэгээр наймаалагдана. Тиихэдэ элдэб һонин зурагтай хүүгэдэй номууд ехэ олоор худалдагдана. Һаяхан 3 үдэрэй туршада хамта 12 мянган түхэригэй ном хүдэлмэришэдэй дунда наймаалагдаба.

Номой базарай аша туһатай байһаниие мэдэржэ, һара бүхэнэй 18-һаа 20 хүрэтэр промышленна ехэ предприятинуудта ном худалдалга эмхидхэхэ гэжэ «Книготорг» шиидэбэ. **Зураг дээрэ:** ПВЗ-гэй шэрэм шудхалтын цехын улаан буланда наймаалагша Е. Корина ном худалдажа байна.

В. Муллерай фото.

Уран зохёолшын хүндэтэ уялга

(Съездэ хабаадагшын тэмдэглэл)

Декабриин 7-ной үдэр ниислэл хотымнай үйлсэ, талмайнууд үндэр үндэр ордон, байшангай оройнууд һаяхан ороһон саһан хушалтатай сайбайна. Суута Кремлиин ханын дэргэдэхи ногоохон хасуурину уд В. И. Ленинэй, И. В. Сталинай нангин Мавзолейн харуулда жагсаһан сэрэгшэдтэл жэрынэ.

Мүнөө үедэ Кремлиин үүдэн харахаяа ерэгшэдэй урда хододоо нээлгээтэй байдаг болонхой. Спасска башниин хажуудахи үүдээр орожо, гаража байһан хүнүүд энэ үдэр илангаяа олон. Юундэб гэхэдэ, Кремлиин Ехэ ордон соо Россин Федерациин уран зохёолшодой Нэгэдэхи съезд эхилхээ байгаа бшуу.

Бурят оронһоо съездэ делегадаар, айлшаар ерэһэн бидэнэр түүхэтэ ордон тээшэ нүгөөдэ нүхэдтэеэ хамта хүхюутэй алхалбабди. Болохоёо байгаа гайхамшаг съездэ хабаадалсаха золтой байһанаа хүн бүхэн мэдэрнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй сесси, партиин съезд, суглаануудай болодог Кремлиин Ехэ ордониие урдань фотозурагта, киножурналда харадаг лэ байгаабди. Тиигэбэшье Грановита палатаар, Владимирска, Георгиевско залнуудаар, Ородой хаан Михаил Романовай байһан таһалгануудаар ябажа, гоёолто зурагуудыень нюдөөрөө харахадаа, үльгэрэйхидэл һайхаиие, мартагдашагүй сарюуниень одоол мэдэбэбди. Эндэ агууехэород арадай оюун бэлиг, шадабари мэргэжэл, гүнзэгы бодол эли тодоор харагдажа байна!

Уужам үргэн Россин олон үндэһэ яһатанай литературын наһажаал түлөөлэгшэд, һүүлэй үедэ шалгарһан бэлигтэй залуушуул ордоной зал соо һууба. Совет уран зохёолшодой бэлиг, мэргэжэлээ зорюулдаг хүнүүд—уншагшад съездэ ерээ. Тэдэнэй дунда Москвагай предприятинуудай хүдэлмэришэд, эрдэмтэд, партийна хүдэлмэрилэгшэд, студентнэр, Советскэ Армиин сэрэгшэд бии. Съездын хүндэтэ айлшад боложо ерэһэн ахадуу арбан дүрбэн союзна республикануудай литературын түлөөлэгшэдые мүн эндэ харанабди.

Совет литераторнуудай эгээл ехэ отряд болоһон Россин Федерациин уран зохёолшодой творческо ажал гүрэн түрын удха шанартай гэжэ парти, правительствын тооloһые энэ съездын Кремльдэ нээгдэһэн ушар гэршэлнэ. Съездын болохоһоо урид нилээд ехэ юумэн хэгдэһэн байна. Ажабайдалтай уран зохёолшодой холбоон бэхижэе, нютаг нютагта бэлигтэй литераторнууд урган гараа, мүнөө үеын баатар—совет хүнэй ажал хүдэлмэри, ажаһуудал харуулһан номууд олоор хэблэгдээ.

Арад түмэнэй эдэбхи үүсхэлэй угаа ехээр бадаран дэбжэжэ, манай орон дотор коммунистическэ обществын үргэн далайсатайгаар бэелүүлэгдэжэ байһан үедэ энэ съезд зарлагдаа. Энээн тухай хүн бүхэн шэбшэн бодожо һууба.

РСФСР-эй уран зохёолшодой Союзай бии болгоһон ушар манай олон үндэһэ яһатанай литературын саашанхи хүгжэлтэдэ тон ехэ түлхисэ үгэхэ гэжэ элидхэлшэ Л. С. Соболев тэмдэглээ. «Коммунизм байгуулгын талаар шэнэ амжалта туйлахын түлөө тэмсэлдэ искусство болон литература арад зониие уряалан элсүүлхэ үүргэтэй»—гэжэ «Арад зоной ажабайдалтай искусство, литературын холбооe улам бэхижүүлхын түлөө» гэһэн партийна документ соо хэлэгдэнэ. Тэрэнэй хэблэлдэ тунхаглагдаһанһаа хойшо нилээд ехэ хубилалта болоо.

Ажал харуулһан олохон зохёолнууд ород хэлэн дээрэ, мүн ахадуу арадуудай хэлэнүүд дээрэ һүүлэй үедэ хэблэгдээ. Мүнөө үеын хүнэй образые ямар уран аргаар харуулха тухай съезд дээрэ ехэ хөөрэлдөөн болобо. Литература хадаа партийна байха ёһотой гэдэг гол ёһон тушаа уран зохёолшын мэргэжэлэй дээшэлүүлхэ, залуу зохёолшодые хүмүүжүүлхэ үүргэ тушаа, РСФСР-эй олон үндэһэ яһатанай литературын хүгжэлтэ тушаа элидхэлшэ удаан тогтожо хэлээ.

Элидхэлэй һүүлээр Георгиевско зал соо концерт боложо, ниислэлэй театрнуудай артистнууд олоороо хабаадалсаба. Тэдэнэй дундаһаа СССР-эй арадай артист И. Ильинский, Армениин ССР-эй габьята артист Артур Айдинян болон бусад халуунаар угтагдаа.

Съездын хүдэлмэри үглөөдэрынь Союзуудай байшангай гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн Колонно зал соо үргэлжэлөө һэн. Тэрэнэй хэдэн арбаад люстра ялабхин нюдэ һаргаана. Сценын араар татагдаһан улаан торгон дээрэ В. И. Ленинэй барельеф, тэрээн доогуур: «Литературын хэрэг бүхы пролетариадай хэрэгэй хубинь болохо ёһотой...» гэһэн вождиин үгэнүүд алтаар бэшэгдэнхэй. Эдэнь зал соо һуугшадһаа гадна, мүн бүхы совет уран зохёолшодто зорюулагданхай.

Эндэ 24 жэлэй саана совет уран зохёолшодой түрүүшын съезд боложо, социалистическэ реализмын үндэһэ һуури табигша Максим Горькиин дорюун хоолой соностоһон түүхэтэй.

Бурядай уран зохёолшодой эльгээһэн делегадууд Хоца Намсараев, Намжил Балдано, Дамба Жалсараев, Цырен-Базар Бадмаев, Цыден-Жап Жимбиев, съездэ айлшаар ерэһэн Семен Дунаев, Дольёон Мадасон, Елизавета Баранникова ород, татар, чуваш, башкир, яхад, осетин, мордвин, хакасс, ингуш болон бусад үндэһэ яһатантай зэргэлэн һуугаа. Социалистическэ Бурят ороной залуу литературын бурьялма хүгжэлтые энэ ушар эли тодоор гэршэлнэ!

—Россин Федерациин уран зохёолшодой Нэгэдэхи съездэ манай литературын арбан романтай ерэһые бидэнэр, Буряд ороной түлөөлэгшэд, энэ үндэр трибунаһаа дуулгаха золтой байһандаа баясанабди,—гэжэ Намжил Балдано хэлэбэ.—Бурядай номой хэблэл һүүлэй хоёр жэлдэ республикын уран зохёолшодой зуугаад шахуу ном хэблэн гаргаа. Ерэхэ жэлдэ Москвада арбаад ном хэблэгдэхэ байна.

Россин Федерациин республика, хизаар, областьнуудай 48 хэлэн дээрэ бэшэдэг уран зохёолшодой эрхим түлөөлэгшэд удаа дараалан трибунада гаража, өөр өөрынгөө һанал бодол, шүүмжэлэл болон дурадхалые хэлээ. «Тема», «мүнөө үе», «хэлэн», «мэргэжэл» гэһэн үгэнүүдһээ гадна, «тонно», «кубометр», «киловатт» гэһэн үгэнүүд ходол соностожо байгаа. Хүн бүхэнэй сэдьхэлдэ даабарита тоонууд, Эхэ ороныемнай үшөө һуртэй, үшөө һайхан болгохо долоон жэлэй түсэб...

Дабагдашагүй үндэр хада ууланuудтай, захагүй үргэн ой тайгатай, тунгалаг уһатай гол мүрэнүүдтэй, барагдашагүй байгаалиин баялигтай Сибирь нютаг совет үедэ танигдахаар бэшэ болотороо хубилаа. Урдань сүлэлгын газар байһанаа, мүнөө асари ехэ барилгануудтай, томо фабрика, заводуудтай, түрүү хүдөө ажахытай хизаар болонхой. Арадай ажахые хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэб Сибириие үшөө баян, омог дорюун болгохо байһаниинь элитэ.

— Хэрбээ ниислэл хотын уран зохёолшод манай иишэ ерэжэ, эндэхи хүнүүдэй баатарлиг ажал хэрэгүүдтэй танилсаа һаа, һонирхолтой шэнэ шэнэ номуудые бэшэхэ һэн,— гэжэ Н. Устинович (Красноярск) хэлэбэ.— Москвагай уран зохёолшод, Сибирьтэ айлшалыт!

Н. Устиновичын дурадхалые М. Самунин (Владивосток), М. Кильчичаков (Хакасси), Н. Золотарев (Яхад), Н. Балдано болон бусад нүхэд дэмжэһэн байна.

Съездые амаршалхаяа Москвагай пионернууд Колонно залда ерээ. Барабан, горнын дорюун абяан доро жэгдээр алхалан, тэдэнэй зал руу ороходо, делегадууд, айлшад хүл дээрээ бодожо, альга ташаба. Улаахан галстугуудые хүзүүндээ зүүһэн хүхюун согтой хүбүүд, басагад сценэ дээрэ гаража, томо гэгшын конверт президиумдэ барюулба. Уран зохёолшодой урда табиха эрилтэнүүдээ Москвагай үхибүүд тэндэ бэшэһэн байгаа ха.

Москвагай «Красный пролетарий» гэжэ орденто заводой коммунистическэ ажалай бригадын гэшүүдые зал соохид халуунаар угтаа. Мүнөө үеын шэнэ хүнэй һанал бодол, ажал тухай мастер А. Суровегин хэлээд, коммунистическэ ажалай түрүүшүүл тухай һайн номуудые бэшэхыень уран зохёолшодые уряалба.

Заседанинуудай забһарта мартагдашагүй уулзалга, һонирхолтой хөөрэлдөөнүүд фойе соо ходо боложо, дуутай шуутай байгаа. Мэдээжэ уран зохёолшо залуу поэдтэй хөөрэлдэн, хэдэн хүн хамтадаа дүрсэеэ абхуулна, ханын газетэ, карикатурнуудай дэргэдэ бүлэг хүнүүдэй энеэлдэжэ байхань харагдана.

Съездын делегадууд, айлшад Улаан талмайда ошожо, В. И. Ленинэй, И. В. Сталинай Мавзолейдэ веногуудые табиһан байна. Мүн ородой литературын агууехэ түлөөлэгшэд А. С. Пушкин, А. М. Горький, В. В. Маяковскиин хүшөөнүүдэй дэргэдэ сэсэгүүд табигдаа.

Үдэшэнь Москвагай предприяти, институдууд болон библиотекэнүүдтэ делегадууд уншагшадтаяа уулзажа, шүлэгүүдээ уншаа. Манай уран зохёолшодшье энэ уулзалгануудта хабаадалсаһан байна. Д. Жалсараев — Чкаловай нэрэмжэтэ клубта, Ц. Бадмаев — В. П. Потемкиной нэрэмжэтэ институдта, Ц. Жимбиев — Гүрэнэй түүхын публична библиотекэдэ шүлэгүүдээ уншаа.

Съезд дээрэ 89 хүн үгэ хэлэжэ, совет литератураа саашадань хүгжөөхэ һанамжануудаа, шүүмжэлэл, дурадхалнуудаа хэлээ. Уран зохёолшод К. Федин, А. Сурков, Р. Гамзатов, К. Кулиев болон бусадай хэлээшэнь намда илангаяа һонирхолтой байгаа.

РСФСР-эй уран зохёолшодой Союзай правлениин түрүүлэгшэ Леонид Сергеевич Соболев: «Зохёолшо хүн хадаа зохёол лэ бэшэхэ зэргэтэй!» гэжэ мэдүүлээд, түгэсхэлэйнгөө үгые дүүргэв.

А. БАДАЕВ.

Мэргэжэлтын зүбшэл

Аммиагтай уһа хэрэглэхэ тухай

Зургаадахи табан жэлэй түсэбүүдые хараалһан КПСС-эй XX съездын директивэнүүд соо органическа болон минеральна утэгжүүлгэ хүдөө ажахыда үргэнөөр хэрэглэдэг болохо тушаа заагдаа һэн. Тиимэһээ оронойимнай химическэ промышленность шэнгэн азотно утэгжүүлгэ (уһагүй аммиак, аммиакат болон аммиагтай уһа) элбэгээр үйлэдбэрилдэг боложо, хүдөө ажахын ургамалай ургасые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ нилээд туһа хүргэбэ. Тиимэ утэгжүүлгэ элбэгээр хэрэглэһэн Московско областиин, Украинын болон Узбегэй колхоз, совхозууд нилээд ехэ ургаса хуряажа, бусадта жэшээ харуулаа.

1958 ондо Түнхэнэй аймагай «Сибиряк», «Новый путь», «Знамя» колхозуудта аммиагтай уһаар газар утэгжүүлжэ туршаһан юм. Хабарай тарилгын түлэг дундаа байхадань 40 тонно аммиагтай уһан Түнхэндэ асарагдажа, колхозуудта үгтэһэн байгаа. Тэрэнэй хахадһаа ехэнхиинь «Сибиряк» колхоз абажа, шэниисэ тариха 12 гектар пар, овёс, хара таряа тарихын тула намар хахалһан 37 гектар, шэниисэ тарялад хуряаһанайнгаа һүүлээр хахалжархиһан боро хүрьһэтэй 39 гектар газараа утэгжүүлээ һэн. Тиихэдээ гектар бүридэ 300 килограмм аммиагтай уһа шэнгээһэн байгаа.

Тэрэшэлэн «Новый путь» колхоз 3,8 тонно аммиагтай уһаар овёс тариха газараа утэгжүүлхэдээ, гектар бүридэ 345 килограмм хүрэтэр тиимэ уһа шэнгээһэн юм.

Аммиагтай уһа хэрэглэхэдэ тон ехэ ашагтай байһаниинь намар ургаса хуряалгын болоходо элирээ. Жэшээлхэдэ, «Сибиряк» колхозойхид утэгжүүлһэн газарайнгаа гектар бүриһөө 28,45 центнер шэниисэ, 8 центнер хара таряа, 125 центнер хартаабха хуряаһан байна. Харин утэгжүүлэгдээгүй газарай гектар бүриһөө дээрэ хэлэгдэһэн ургасын оройдоо хахадынь шахуу хуряагдаһан байгаа. Тэрэшэлэн «Новый путь» колхоздо овёсой баян ургаса хуряагдажа, газарта шэнгээгдэһэн аммиагтай уһанай нэгэ килограмм бүхэндэ 18 килограмм сэбэр ороһон нэмэһэн байна.

Утэгжүүлэгдэһэн, мүн утэгжүүлэгдээгүй газарай ургасые зэргэсүүлэн харахада аммиагтай уһанай агрономическа болон экономическа талаараа ашаг ехэтэй байһаниинь элирнэ. Энэ ашагтай утэгжүүлгэ элбэгээр хэрэглэһэн «Сибиряк» колхоз нэгэ гектарта 131 түхэриг нэмэлтэ гаргаша хэһэн байгаа. Теэд азотно утэгжүүлгэ хэрэглэхэдэ гаргашатай һаа, тэрэнэй ашаар абтадаг олзонь һураггүй ехэ юм. Жэшээлхэдэ, «Сибиряк» колхоздо гектар бүриһөө үлүү хуряагдаһан ургасын сэнгые хамтадхаад, азотно утэгжүүлгэ хэрэглэлгын гаргашыень хаһажархихада: шэниисэһээ—1408 түхэриг 35 мүнгэн, хара таряанһаа —157 түхэриг, хартаабхаһаа—1669 түхэриг сэбэр олзо абтаһан байна. Тэрэшэлэн «Новый путь» колхоздо таригдаһан овёсһоо ехэхэн олзо абтаа.

Хүдөө ажахын бүхы ургамалай ургасые эрид дээшэлүүлхэ шадалтай аммиагтай уһанай гайхамшагта нюусыень элирүүлээ.

Манай аймагай эрхэ байдалда аммиагтай уһа хэрэглэлгын ашагтай олзотой байһаниинь нэн түрүүн эндэхи сагай уларилһаа дулдыдана. Түнхэндэ саһа багатай аад, унжагай, хүйтэн үбэлэй болдогын хэндэшье мэдээжэ. Эгээл тиимэһээ газар гүнзэгыгөөр хүроод, хабартаа удаанаар гэдэдэг юм. Үшөө июнь һарын хахадалтар газарынь хүйтэн зандаал байдаг. Тиимэһээ хабар эртэ газараа утэгжүүлхэ гэхэдэ органическа зүйлнүүд хүрьһэндэ хүсэд шэнгэдэггүй. Энээнһээ боложо, хабар эртэ таригдаад, һая ургажа байһан ургамал минеральна тэжээлээр, мүн агаараар дутадаг. Тиигээд дулаархада газарай хүрьһэн хатажа эхилдэг юм. Иигээд ургамалай гарасые нилээд һаатуулдаг гээшэ.

Июнь һарын хоёрдохи хахадта наран хоорэжэ, Түнхэндэ гэнтэ дулаардаг. Эгээл энэ үедэ ургамалнууд азотно утэгжүүлгэ ехээр хэрэглэдэг юм. Хэрбээ тэрэ үедэнь ургамалые азодоор хангаагүй һаа, һайн ургаса абтахагүй гэжэ үнгэрһэн жэлэй туршалга харуулаа. Хэлэһэнээ элирүүлхын тула «Новый путь» колхоздо хэгдэһэн туршалга хаража үзэе.

Энэ колхоз майн 16-да аммиагтай уһаяа 8—10 сантиметр гүнзэгыгөөр шэнгээгээд, газарайнь нюруугые тэгшэлжэрхиһэн байгаа. Һүүлээрнь гурба хоноод, үрэһэеэ 3-5 сантиметр гүнзэгыдэ тариһан юм. Үшөө хэды хоноод, ногоохон эшэнүүд тэгшэхэнээр гараа. Тушаан боложо, энэ үедэ 15 үдэр 30,4 градус халуун байгаа. Теэд аммиагтай уһаар утэгжүүлһэн газарай ургаса ягаашьегүй. Харин утэгжүүлэгдээгүй газарай ургаса буршылдажа, шарлашаһан юм. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, аммиагтай уһаар тэжээл абаһан ургаса ажамидаралайнгаа түрүүшын үедэ азодоор, шиит нойтоор, агаараар дутаагүй ха даа халуунда тэсэмгэй байшоо. Харин утэгжүүлэгдээгүй газарай ургаса түрүүшын үдэрһөө азодоор дутажа, саашадаа һулаар ургаһан тула халууниие тэсээгүй.

Газарай хүрьһэндэ аммиагтай уһа шэнгээхын тула тусхай түхеэрэлгэтэй «Беларусь», «ДТ-54» маркын тракторнууд хэрэглэгдэдэг. Тиимэ техникээр утэгжүүлгэ хэхэдээ нэн түрүүн газарайнгаа хүрьһэ һайса мэдэжэ, ямар ургамалда хэды шэнээн азодой хэрэгтэй байһые тодорхойлоод түхеэрэлгыень тааруулан тодхохо хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, гектар газарта хэды шэнээн утэгжүүлгын шэнгээгдэһэниинь агрегадай хүдэлсэһөө элирдэг байна. Тиимэһээ утэгжүүлгэ хэдэг агрегадта мэргэжэл ехэтэй механизаторнуудые табяад, саг, болзор соонь тон зүбөөр ашаглаха хэрэгтэй.

Түнхэнэй колхозуудта хэгдэһэн туршалгаһаа харахада, манай республикын эрхэ байдалда тарилга хэхэһээ урид аммиагтай уһые газартаа шэнгээхэдэ һайн гэжэ элирээ. Тэрэшэлэн намар, ургаса хуряаһанай һүүлээр хахалаад, аммиагтай уһаар утэгжүүлхэдэ болохо юм. Юуб гэхэдэ намар утэгжүүлһэн газарта хабар эртэ тарилга хэхэдэ һайн ургаса хуряагдадаг гээшэ.

1959—1965 ондо оронойимнай химическэ промышленность аммиагтай уһа бүри ехээр хэдэг болохо байһаниинь элитэ. Тиимэһээ аммиагтай уһаар газараа утэгжүүлдэг болохо хэрэгтэ Хүдөө ажахын министерство анхаралаа ехээр табиха зэргэтэй.

А. Стрелков, Түнхэнэй «Новый путь» колхозой агроном.

Аха гол дээрэ хүүргэ баригдана

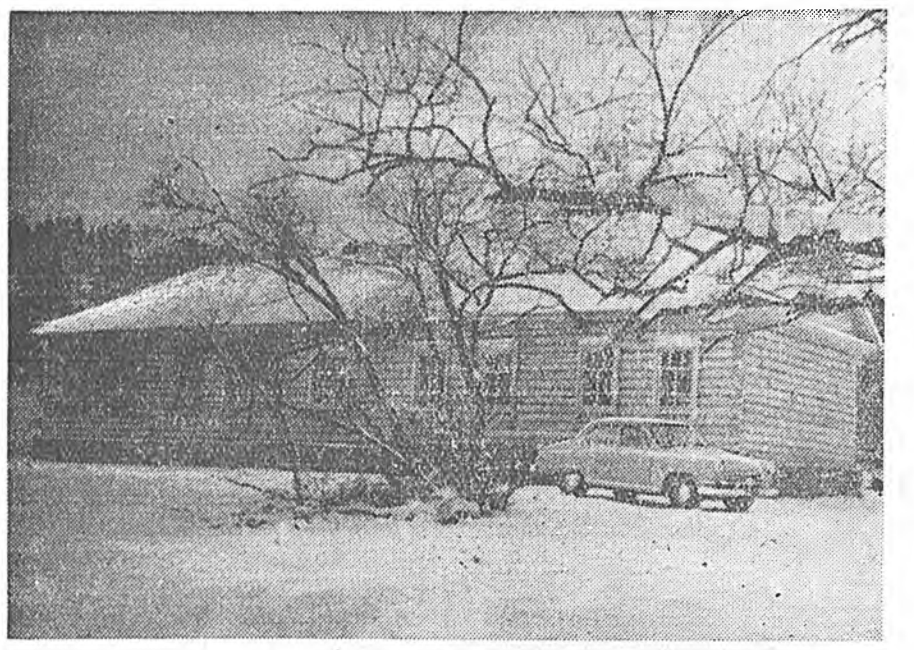
Аха гол дээрэ колхозуудай хүсөөр баригдажа байһан хүүргэ аймагай ажахыда ехэ удха шанартай юм. Юуб гэхэдэ, хабар, зундаа үерлэһэн Аха гол аймаг доторхи бүхы харилсаа таһалдуулдаг байна.

Эндэхи барилгашад ерэхэ хабар болотор хүүргэеэ барижа дүүргэхэ гэжэ шиидээд, социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Энэ хүүргын 12 тулга тус бүридөө 12 метр үндэртэй байха юм. Мүнөө найманиинь баригдажа, уһан соо табигдаа. Тиихэдэ 40 хүдэлмэришэдэй байха ехэ гэр ашаглагдаба.

ВЛКСМ-эй айком һаяхан воскресник эмхидхэжэ, олон залуушуулые эндэ хүдэлгэһэн байна. Хоёр үдэрэй туршада гараар 70 кубометр газар малтагдаа.

«Улаан Шулуута» колхозой барилгашан Василий Шарастепанов, «Коммунизм» колхозой—Демьян Цыренов гэгшэд һайнаар хүдэлмэрилжэ, бусадта эрхим ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

П. Жужаев.

Иволгын аймагай Кокорин тосхонһоо холо бэшэ Хоолнитинтэ Нуурай дэргэдэ колхозууд хоорондын амаралтын гэр һаяар нээгдэхэнь, эндэ һара бүхэндэ 50 хүн амарха аргатай.

Зураг дээрэ: бэлэн болоһон амаралтын гэр. М. Тимофеевэй фото.

Тээгдэ тосхондо

Хоринн аймагай Дээдэ-Хүрьбын сомоной Тээгдэ тосхондо һүүлэй хэдэн жэлэй туршада ниилээд ехэ хубилалта болоо. Эндэ Хүрьбын леспромхоз, Хоринн хониной совхозой 5-дахи фермэ, модо урадхуулгын участок, 7 жэлэй һургуули, больница, амбулатори болон соёл гэгээрэлэй, ахахын олон эмхи зургаануудай оршодог юм. Хэдэн жэлэй саада тээ Тээгдэ тосхон багахан һуурин газар байhанаа, мүнөө үргэн ехэ, болбосон түхэлтэй тосхон болоо. Эндэ электрын гал яларан, радиогой абяан шэнхинэн зэдэлэн дуулдажа байдаг. Хүрьбын леспромхозой дэргэдэ гоё һайхан, догоогоо һарууд үргэн залтай, олон тоото номуудтай библиотекэтэй, биллиардын таһалгатай клуб хүдэлнэ. Тэрэшэлэн недели соо хэдэн дахин кино, концерт болон залуушуулай хатар наадан болодог. Мүн хододоо элдэб элидхэл, хөөрэлдөөнүүд, асуудал болон харюугай вечер үнгэргэгдэдэг болонхой. Энэ хүдэлмэриие эрдэм ухаа дэлгэрүүлхэ бүлгэмэй гэшүүд ябуулна.

Манай тосхондо һаяын сагта олон тоото барилганууд бодхоогдоо. Гансахан 1958 оной туршада Хүрьбын леспромхоз шэнэ бани, магазин, шэнэ электростанци ашаглалгада оруулаа. Мүн 7 жэлэй һургуулиин дэргэдэ политехническэ һуралсал үнгэргэхэ мастерскойн барилга дүүргэгдөө. Тээгдэ тосхоной ажалшад олон тоото байрын гэрнүүдые барижа ороо, ниилээд олон байрын гэрнүүд һэлбэгдэн шэнэлэгдээ. Эндэхи айл бүхэн радиотой, элдэб газетэ, журналнуудые захина. Магазинуудтань эд бараан элбэгээр асаргадана, ажалшадай худалдан абаха арга боломжо ниилээд ехэ болоо.

Манай нютагай ажалшад баяртай хүхюунээр түрэл Коммунистическэ партиингаа XXI съездые ажалай шэнэ амжалтануудаар угтажа байнад.

Г. Цыренов, Дээдэ-Хүрьбын сомоной Соведэй түрүүлэгшэ.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР ЗАГАҺА ТУШААБА

Баргажанай адагай загаһа бариигшад, мүн консервэ гаргагшад 1958 одно амжалтатайгаар хүдэлмэрилжэ гараа. Нухэр Бондаренкын даадаг бригада жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргээд, түсэбһөө гадуур 97 центнер загаһа баряа. Тиихэдэ нүхэр Кузнецовой бригада түсэбөө 104 процент дүүргэһэн байна.

Консервын заводой коллектив жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргөө.

Д. Гыргенов.

СҮҮД

Хулгайн хойшолон

1958 оной август һарада экспедициин нэгэ бүлэгэй склады даагша М. В. Чирков гэгшэ Хоринн аймагай промкомбинат барилгада хэрэглэгдэхэ модо абахаяа шофёр В. Н. Вахрушевтай ерэһэн байгаа. Промкомбинадай бухгалтер Будажапов «ЗИС-150» автомашинын покрышкануудай андалдаха «ЗИС-5» машинын покрышка танда үгы юм га гү?» гэжэ шофёр Вахрушевһаа һурахан байгаа. Тиихэдэнь: «Бии байха, зүгөөр ноёдтой хөөрэлдэхэ эрэгтэй» гэһэн харюу үгэбэ ха.

Тэдэнэй хажуудa ерэжэ, хөөрэлдөөнэй һэдэб дуулаһан Федотов гэгшэ нэгэ хэды болоһон хойно Чирковтой уулзахадаа «автопокрышка хулгайгаар гаргажа үгыт» гэжэ дурадхаһан байба. Чирковшье аймхайшаг хүн байжа, арсалтагүй зүбшөөбэ.

Хэлэсээнэйнгээ ёһоор, үглөөдэрынь хоёр машинын шэнэ покрышка Федотовто асаржа үгэһэн байна. Тэрэнэйнгээ түлөө 600 түхэриг мүнгэ абаһан байха юм. Федотов тэдэ покрышкануудаа дам худалдажа, хонжоо хэхын зорилгоор промкомбинадай хүүэнсэ соо нюугаад байтараа баригдашаһан байгаа.

Чирков тэрэ мүнгэеэ архи болгожо, Федотовтойгоо хамта ууһан байна.

Хоринн аймагай арадай сүүд Чирков Федотов хоёрые элдэб болзортойгоор хэһээлтэ үзүүлхэ гэжэ шиидхэһэн байна. Бурядай АССР-эй Верховно сүүд тэрэ шиидхэбэриинь хүсэндэнь үлөөбэ.

А. Хамаганов.

ХИЛЫН СААНАҺАА

СОВЕТСКЭ КОСМИЧЕСКА РАКЕТЭ ТУХАЙ ГАДААДЫН ОРОНУУДАЙ ХЭВЛЭЛ ИИГЭЖЭ БЭШЭНЭ

ХИТАД

ПЕКИН, январиин 3. (ТАСС). «Бүхы дэлхэйе һонирхуулһан шэнэ угаа ехэ габьяа. Советскэ асари томо ракетэ һара тээшэ ниидэжэ ябана» гэһэн томо гаршагтайгаар һара тээшэ советскэ космическа ракетын табигдаһан тухай ТАСС-эй мэдээсэлые Пекинэй «Бэйцзин Ваньбао» гэжэ үдэшын газетэ толилсо.

Хитадай Наукын академиин геофизикын научно-шэнжэлэлгын институдай директор Чжао Цзючжан гэгшын мэдүүлгые газетэ толилһон байна. Чжао Цзю-чжан иигэжэ бэшэнэ. Һара тээшэ түрүүшын томо космическа ракетые совет арадай амжалтатайгаар табиһан ушар дэлхэйе тойрон дабшадаг гурбадахи хэмэл одоной Советскэ Союзда амжалтатайгаар табигдаһан һүүлээрхи баһа нэгэ баясхаланта түйлалта болоно. Эрдэмтэгеофизик байһан би угаа ехэ амжалта түйлаһантайнь дашарамдуулан, советскэ эрдэмтэд болон инженернүүдые халуунаар амаршалнаб. Наука тухай Коммунистическэ партиин оролдолго, социалистическэ байгуулалтын булюу һайн байһан наукын талаар совет арадай саашадаа гайхамшагта илалта түйлаха байһанай бата найдабари болоно гэжэ хитад эрдэмтэ мэдүүлээ.

АНГЛИ

ЛОНДОН, январиин 3. (ТАСС). Һара тээшэ советскэ ракетын табигдаһан тухай мэдээсэл газетэнүүдэй хүсэд бэлдэгдээд байгаа Лондондо хүрэжэ ошоо. Тиигэбэшье, советскэ эрдэмтэд болон технигүүдэй элитэ ехэ түйлалта тухай мэдээсэлнүүд һүүлшын мэдээсэлнүүдтэ үлөөгдэһэн сүлөө һуурингуудта табигдаһан байна.

Советскэ космическа ракетын табигдаһан тушаа һанамжаяа хэлэхыень гүйжа, Англиин элитэ эрдэмтэ, королевско общестын гэшүүн профессор Мэссидэ Пресс Ассошиэйшн агентство хандаһан байна. Ракетын табигдаһан ушар «үнэхөөрөөл асари ехэ хэмжээ-ябуулга болоно» гэжэ тэрэ нэрлээ. Научна түхеэрэлгэнүүдые абажа ябаһан ракетын һүүлшын шатын тон томо хэмжээтэй байһые Мэсси тусгаар тэмдэглэһэн байна.

«Ракетын һарада хүрэжэ шадахадаа яһала хүсэтэй байһандань би һэжэглэнэгүйб» гэжэ Мэсси нэмээгээ.

Пресс Ассошиэйшн агентствын научна шэнжэлэгшэ иигэжэ мэдүүлээ: «Москвагай түрүүшын мэдүүлэгэтэй танилсаад байхадаа, табигдаһан ракетынгаа амжалтатайгаар дабшаха байһанда ородууд хүсэд этигэнэ гэжэ хэлэхээр байна».

«Һарада туршалга хэнгээ түрүүлжэ ниидэхэ ракетын һүүлшын шата ниилээд ехэ хэмжээтэй байна. Энэ хадаа ородууд хүниие һуулгаһан космическа кораблиие һара тээшэ табиха, үгышье һаа һара дээрэ буунгуйгөөр, тэрэниие тойрон ниидээд, Газар дээрэ һөөргөө бусажа ерэхээр кораблиие табижа шадаха гэжэ тоолохоор байна» гээд шэнжэлэгшэ онсолон тэмдэглээ.

Һарада хүрэжэ шадаха замаар ракетэ табиха гээшэ «угаа бэрхэтэй юм». Тиимэһээ советскэ ракетын табигдаһан ябадал бүришье ехэ удхашанартай болоно гэжэ шэнжэлэгшэ нэмэжэ бэшэнэ.

БАРУУН ГЕРМАНИ

БОНН, январиин 3. (ТАСС). «Һара тээшэ ракетэ табигдаба», «Соведүүдэй ракетэ һара тээшэ ниидэжэ ябана» гэһэн гаршагуудтайгаар һара тээшэ советскэ космическа ракетын табигдаһан тухай мэдээсэлнүүдые Баруун Германиин газетэнүүд мүнөөдэр толилоо.

Ракетын табигдаһан тухай Москвагай радиогой мэдээсэл тухай дэлгэрэнгүйгөөр бэшэхэ зуураа, газетэнүүд иигэжэ онсолон тэмдэглэнэ. Дэлхэй дээрэхи ондоо ямаршье ракетын гаража шадаагүй тиимэ үндэртэ энэ ракетэнь гараад ябана.

ДПА агентствын мэдээсэл соо иигэжэ хэлэгдэнэ: 1,4 үлүүтэй тонно шэнгүүртэй, секунда соо 11,2 километр түргэнөөр ябадаг, одо мүшэнэй хоорондо ниидэхэ советскэ ракетэ һара тээшэ ошожо ябана гэһэн Москвагай радиогой мэдээсэл бүхы хүн түрэлтэниие гайхуулба».

США

ВАШИНГТОН, январиин 3. (ТАСС). Һара тээшэ советскэ космическа ракетын табигдаһан тушаа президент Эйзенхауэрэй тухай мэдүүлгые Сагаан байшан мүнөөдэр толилоо. Советскэ наука, техникын асари ехэ түйлалтые тэрэ мэдэрхэ баатай болоһон байна.

Мэдүүлгэ соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: «Һара тээшэ дүтэлжэ ошохо ракетын амжалтатайгаар табигдаһан тухай Советскэ Союз соносхоо. Энэ хадаа огторгой юртэмсые хүнэй мэдэжэ абаха хэрэгтэ тон ехэ алхам болоно гээшэ. Энэ хэмжээябуулга бэелүүлһэн эрдэмтэд болон инженернүүдые хүсэдөөр магтаха хэрэгтэй, биднэр амжалта түйлаһантайнь дашарамдуулан тэдэниие амаршалнабди».

Кубадахи байдал

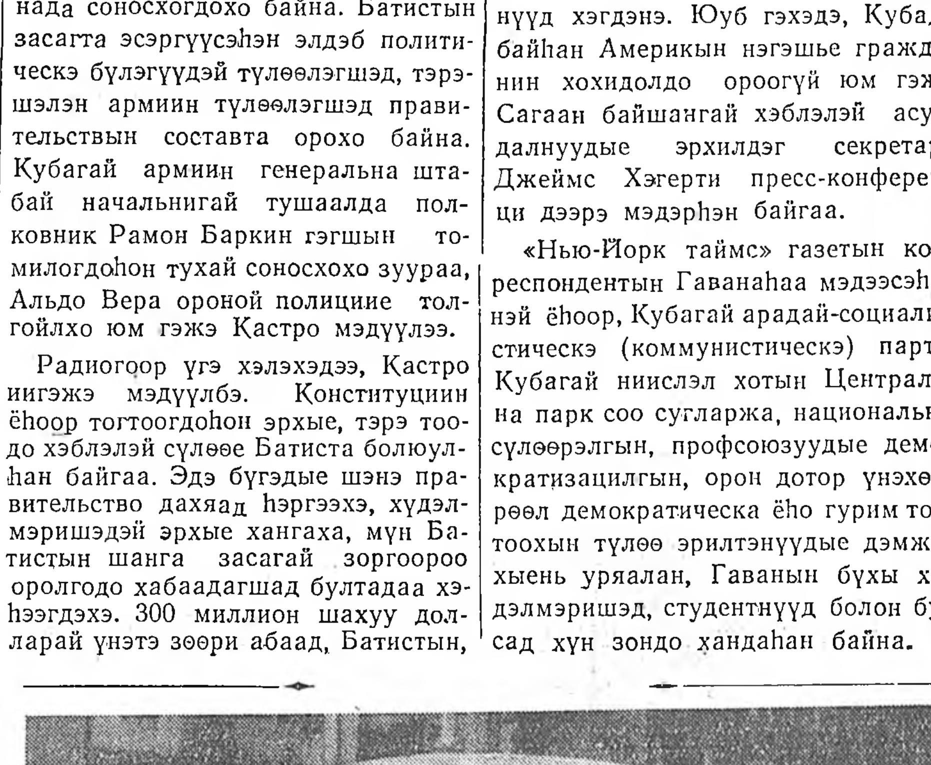
НЬЮ-ЙОРК, январиин 3. (ТАСС-эй корр. М. Алябьев). Америкын информационно агентствонуудай Гаванаһаа (Куба) дамжуулһанай ёһоор, д-р Фидель Кастро гэгшын хүтэлбэриндэр восстани хэгшэд январиин 2-то бүхы оронойнгоо газарые, тэрэ тоодо Кампо-Коломбидахи армиин главна хүтэлбэриин газарые хичалта дороо абаа. Батистын өөрынь гвардида хабаададаг хэдэн зуугаад лэ хүн восстани хэгшэдтэ буу зэбсэгээ эсэргүүсэлтэ хээ. Городой нэгэ байшан соо хуралһан эдэ бүлэгүүд, плендэ ороһон нэгэ хүнһөө бэшэнинь, бултадаа усадхагдаа гэжэ «Нью-Йорк таймс» газетын корреспондент дамжуулна.

Д-р Фидель Кастро, Кубагай саг зуурын президент д-р Мануэль Урругиа январиин 3-да Гаванада ерэхээр хүлеэгдэнэ. Урругиа түрүүтэй шэнэ правительствын состав Гаванада соносхогдохо байна. Батистын засагта эсэргүүсэһэн элдэб политическэ бүлэгүүдэй түлөөлэгшэд, тэрэшэлэн армиин түлөөлэгшэд правительствын составта орохо байна. Кубагай армиин генеральна штабай начальнигай тушаалда полковник Рамон Баркин гэгшын томилогдоһон тухай соносхохо зуураа, Альдо Вера ороной полициие толгойлхо юм гэжэ Кастро мэдүүлээ.

Радиогоор үгэ хэлэхэдээ, Кастро иигэжэ мэдүүлбэ. Конституциин ёһоор тогтоогдоһон эрхые, тэрэ тоодо хэблэлэй сүлөө Батиста болюулһан байна. Эдэ бүгэдые шэнэ правительство дахяад һэргээхэ, хүдэлмэришэдэй эрхые хангаха, мүн Батистын шанга засагай зоргоороо ороолгодо хабаадагшад булта хэһээгдэхэ. 300 миллион шахуу долларай үнэтэ зөөри абаад, Батистын тэрэнэй тала баригшадай оронһоо тэрьелжэ ошоһондонь арми зэмэтэй гэжэ Кастро зэмэлһэн байна. Тэрьелжэ ошогшодой олонхинь мүнөө США-гэй газар дээрэ ошоод байнхай. Гүрэнэй департаментын мэдээнэй ёһоор, үнгэрһэн хоёр удэрэй турша соо Кубаһаа 500 шахуу нимэ хүнүүд США-да тэрьелжэ ошоһон байха юм.

США-гэй хархис этэгээдүүд Кубадахи событинуудта дурагүйлхэдэг дээрэһээ, «шухала болоо һаань» Америкын гражданинуудые «хамгаалха» гэһэн шалтаг бараад Кубагай эрье шадарай уһа руу далайн сэрэгэй табан корабль гүрэнэй департаментын шиидхэбэреэр эльгээгээ. Мүн нимэ зорилгоор Америкын парашютистнуудые Кубада эльгээхэ гүйлтатайгаар США-гэй гүрэнэй департаментда сенатор Джеймс Фултон хандаһан байна. Кубада восстани хэгшэдые айлгахын тулада нимэ ябуулганууд, мүн мэдүүлгэнүүд хэгдэнэ. Юуб гэхэдэ, Кубада байһан Америкын нэгэшье гражданиие хохидолдо ороогүй юм гэжэ Сагаан байшангай хэблэлэй асуудалнуудые эрхилдэг секретарь Джеймс Хэгерти пресс-конференци дээрэ мэдүүлһэн байна.

«Нью-Йорк таймс» газетын корреспондентын Гаванаһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, Кубагай арадай-социалистическэ (коммунистическэ) парти Кубагай ниислэл хотын Центральна парк соо сугларжа, национальна сүлөөлэлгын, профсоюзуудые демократизациялын, орон дотор үнэхөөрөөл демократическэ ёһо гурим тогтоохын түлөө эрилтэнүүдые дэмжэхэ уриалан, Гаваны бүхы хүдэлмэришэд, студентнүүд болон бусад хүн зондо хандаһан байна.

Германиин Федеративна Республика. Бундесвертэ сэрэгэй алба хэхые буруушаагаашад Дюссельдорф городой үйлсэнүүдээр автомашинануудаар ябажа демонстраци хээ. Баруун Германиие атомна зэбсэгээр зэбсэглэхые буруушааһан демонстрацида Рурай олон городуудай хүн зон хабаадалсаһан байна. Зураг дээрэ: машинанууд дээрэхи плакадта иигэжэ бэшэгдэнэй: «Атомна дайн өөрыгөө хорлохо алаһантай адли».

Централъбильдын фото.

Манолис Глезос Крит арал дээрэ нюусаар абаашагдаба

АФИНА, январиин 3. (ТАСС). Зүүнэй үзэл баримталдаг нэгэдэмэл демократическа партиин захиргаанай комитет «Авги» газетэдэ мэдээсэл толилоо. Манолис Глезос шэнэ жэлэй гараха һүни Афинаһаа шанга харуултайгаар Крит аралай түрмэдэ нюусаар абаашагдаа гэжэ мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Глезосые саашадань хаажа байха, тэрэниие худал хуурмаг гэмнэлгэһээ хамгаалха ябадал эмхидхэлгэдэ һаад ушаруулха зорилгоор засаг баригшадай хэжэ байһан энэ үзэгдөөрүү муухай ябуулгые комитет мэдүүлгэ соогоо эрид шангаар буруушааһан байна. Манолис Глезосые дары сүлөөлхэ, тэрэнэй хэрэгые юрын сүүд дээрэ үзэхэ эрилтэ гаргаха тухай комитет эрилтэ хээ.

Уласхоорондын шэнжэлэл

БҮРХЭГ ХАРАНХЫ ЕРЭЭДҮЙ

Франциин арад зон ерээдүй сагта яажа ажаһуухаб гэжэ ехээр һанаата болон, этигэл найдабаригүйгөөр шэнэ жэл угтаба. Декабриин эсэс багаар де Голлиин правительствын бэелүүлһэн мүнгэн сангай, экономическа хэмжээнүүд Франциин ажалшадай ажабайдалые бүри муудхуулжа байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Франци мүнгэ зөөреэр ехээр дуталдаа, экономиконь доройтоо, промышленностиин хэдэн һалбаринуудта үйлэдбэри ниилээд бага болоо, ажал хүдэлмэригүй хүн зон олошороо, юумэнэй үнэ сэн дээшэлээ. Франциин хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, хүн зоной юумэ худалдан абаха шадалынь жэлэй туршада 10 процентээр бага болоһон байна. Миллион гаран хүдэлмэришэд, алба хаагшад хүсэд недели хүрэхэгүй саг соо хүдэлдэг болоо. Тэдэ тэдэнэй салин хүлһэнинь доошолоо. Харин олон мянган ажалшад оройдоо ажал хүдэлмэригүй болоо.

Мүнгэн сангай талаар бэелүүлэгдэһэн хэмжээнүүд орон доторхи байдалые «найжаруулха юм» гэжэ Франциин правительствын түлөөлэгшэд мэдүүлнэ. Тэдэ бодото дээрээ эдэ хэмжээнүүдынь ажалшадай байдалые улам муудхуулна. Тиимэһээ мүнөө бүхы Франци дотор хүн зон мүнгэн сангай, экономикын талаар правительствын бэелүүлжэ байгаа политикые ехээр буруушаажа байна.

Франциин 1959 оной гүрэнэй бюджедтэ сэрэгэй бэлэдхэл хэхэ хэрэгтэ урданайхиһаа ехэ мүнгэн һомоологдоо. Энэнь Алжирта дайнай болложо байһан дээрэһээ, мүн Хойто-атлантическа бүлэглэлэй гэшүүн тулада Франциин абаһан уялганууднаа боложо, сэхээ дээшэлээ юм. Үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал, сэрэгэй гаргаша 234 миллиард франкаар ехэ боложо, мүнөө бюджедээр һомологдоһон бүхы мүнгэнэй дурбэнэйнь нэгэ хуби болонхой. Энэ бюджедэй гаргашань орошоһоо 574,7 миллиард франкаар ехэ байна. Энээниие «тэнсүү» болгохын тулада правительство 300 миллиард гаран франкын шэнэ налогуудые бии болгоо, социальна хэрэглэмжэдэ һомологдодог мүнгэ ехээр хороогоо, мүн арад зоной ажабайдалда ехэ хохидол ушаруулха бусад хэмжээнүүдые бэелүүлээ.

Эдээ, хоолой, нүүрһэнэй, бензинэй, гэрэй хэрэгсэлнүүдэй сэн, байрын сэн шэнэ жэлдэ дээшэлүүлэгдэхэ гэжэ Франциин Финансын болон экономикын министр Пинэ энэ жэлэй урда болоһон пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ. Тиихэдээ хожом байдалтнай һайжарха, мүнөө дээрээ тэсэгты гэжэ тэрэ хүн зониие уриала. Гэбэшье ажалшад эдэ үгэнүүдтэнь этигэнэгүй. Хэблэлэй урдшалан мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ жэлдэ хүн зоной олзо доход 800 миллиард франкаар бага болохо юм. Ондоогоор хэлэхэдэ, франц бүхэн урда жэлэйхидэ орходоо 18 мянга гаран франкаар бага олзо олохо юм ха.

Хэрбээ эдэ бүхы хэмжээнүүдэй дурбэдэхи республикын үедэ парламентда зүбшэн хэлсэгдээ һаань, правительство тэндэ олонхи дууе абажа шадангүйгөөр, һалаха һандархаа байгаа гэжэ Франциин газетэнүүд бэшэнэ. Тэдэ мүнөө Франциин правительство айхабтар ехэ эрхэ түлөөлэгдэлтэй болоһон дээрэһээ парламентые алгасан, өөрынгөө абаһан шиидхэбэринүүдые арад зоноор баадхан дүүргүүлжэ бушуу.

Франциин правительствын мүнгэн сангай, экономикын талаар бэелүүлжэ байгаа хэмжээнүүд ороной экономическа байдалые һайжаруулха гэжэ найдахын аргагүй. Эдэ хэмжээнүүд ажалшадай ажабайдалые улам муудхан доройтуулна. Франциин Алжирта хэжэ байгаа дайнай, сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ тэрэнэй хабаадалсаһанай, буу зэбсэг түргэнөөр бүтээһэнэй бүхы гаргаша арад зоной хүзүүн дээрэ бууна.

ГРЕЦИДЭ ХАРХИС ЭТЭГЭЭДҮҮД ААШАЛНА

1958 оной майда парламентда болоһон һунгалтын һүүлээр Грециин Нэгэдэмэл демократическа партиин гэшүүд ехээр хашаагдаа, мүрдэгдэжэ эхилээ һэн. Энэ хашаалта мүнөө улам һүжэржэ, ороной бүхы түрүү хүсэнүүдые мүрдэгдэжэ, хашагдаагаг болонхой. Гансал Нэгэдэмэл демократическа партиин гэшүүд, тэрэниие дэмжэгшэд бэшэ, харин профсоюзай, залуушуулай организацинуудай түлөөлэгшэд, соёл культурын ажал-ябуулагшад — Грециин правительствын мүнөөнэй политикые буруушааһан бүхы хүнүүд тушаагдана, мүрдэгдэнэ. Эдэ зон Грециин правительствын яһандань тэрэндэ дураа гутаха болооб гэхэдэ, тус правительство ороноо США-һаа, Хойто-атлантическа бүлэглэлһээ сүм дулдыданги, эшэгүүритэ муухай байдалда оруулаад, Грециин арад зоной ажабайдалые саг үргэлжэ муудхуулна.

Орон дотор боложо байгаа демократическа хүдэлөөн хадаа яһала ехэ бодото хүсэн мүн гэжэ парламентда хэгдэһэн һунгалтын үедэ эли тодоор харагдаа. Оронойнгоо бээе даахаһай байдалай түлөө, сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ Грециие хабаадуулахагүйн түлөө, эб найрамдалай, дэлхэйн оронуудай хани харилсаанай түлөө тэмсэжэ байгаа Нэгэдэмэл демократическа партиие Грециин үргэн арад зон дэмжэжэ, тэрээндэ ехээр этигэдэг, найдадаг болонхой. Хархис хүсэнүүдэй ехээр эсэргүүсэбэшье һаань, засагаархидай ехээр хашаа, мүрдэлгын хэрэгжэжэ байбашье һаань, тус парти һунгалтада хабаадаһан табан партинуудһаа хоёрдохи һуури эзэлһэн байна. Энэ парти парламентын 300 һууринһ 79-ые эзэлээ. Ороной томо городууд болохо Афины, Салоники, Пирей, Лариса, Кавала гэжэ городуудта Нэгэдэмэл демократическа партиин түлөө бүхы һунгагшадай 39,5-һаа 51 процент хүрэтэрэнь дуугаа үгэһэн байна.

Энэ партиин нимэ амжалта түйлаһандань ехээр һанаата болоһон Грециин засагаархид партиин гэшүүдые хэрэгты бүдүүлигээр мүрдэжэ эхилээ. Партиин 200 шахуу гэшүүд, бусад түрүү ажал-ябуулагшад богонихон саг соо түрмэдэ хаагдаа.

Нэгэдэмэл демократическа партиин ударидагшадай нэгэн, «Авги» газетын главна редактор Манолис Глезосые засагаархидай тушаахадань, Грециин болон дэлхэйн олонииитэ айхабтар ехээр зэбүүрхэн буруушааа. Грециин засагаархид «тагнуул хэбэ» гэжэ тэрэниие ямаршье үндэһэгүй тэнэгээр гэмнээд, сэрэгэй трибуналда үгэжэ сүүдлүүлхэ һанаатай.

Глезос хадаа грек арадай герой, фашизмые үгы болгохын, эрхэ сүлөө, демократи мандуулхын түлөө айхые мэдэнгүй, эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэдэг хүн гэжэ грецинхиндэшье, мүн хилын саанахи хүнүүдшье мэдэдэг болонхой. Эгээл тиимэһээ Глезосые сүлөөлхэ гэһэн эрилтэ ганцал грецүүд бэшэ, харин бүхы түрүү хүн түрэлтэн табижа байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ Грециин правительствода, парламентда бүхы дэлхэйһээ элдэб олон бэшэг, телеграманууд таһалгаряагүйгөөр орожол байна. Ниитын элдэб һуури эзэлдэг, элдэб политическэ үзэл бодолтой хүнүүд Грециин засагаархидай хаһакыдынь гүйбэшэ хүн гэжэ амжалтатай дэмжэһэн байна. Грек арадай герой Глезосые тушаахадаа тэдэ, засагаархидай ябаһан харюусалгагүй ябадал, һэн ушар хадаа айхабтар бүдүүлигээр, зориг зоргоороо хэһэн ааша, арад зониие доромжолһон ябадал мүн гэжэ Грециин олонииитэ тооложо. «Глезос харин ороной тагнуул гэһэн үгэ шал худал. Дэлхэйн нэгэшье хүн тэрэниие энээндэ этигэхэгүй» гэжэ Афиныи нэгэ районидо һуудаг хүнүүд бэшэнэ.

Грециин демократуудые засагаархидай ямар шалтагаанһаа иигэжэ мүрдэжэ, хашажа, хабшажа байһанинь тон эли болонхой. Демократиин дайсад түрүү үзэлтэй хүнүүдые иигэжэ хэһээжэ, арад зониие энээгээрээ айлгаха, һүрдүүлхэ, правительствын мүнөө ябуулжа байгаа политикатай тэдэниие эбсэлдүүлхэ зорилготой. Энэ хара хэрэг бэелүүлхэдэнь, Грециин хархис этэгээдүүдтэ баруунай хэдэн гүрэнүүдэй, түбхын түрүүндэ США-гэй түһа хүргэжэ байһаниинь элитэ. Грецидэ түрүү хүсэнүүдэй улам ехэ нүлөөтэй боложо байһандань, Грецидэ түрүү үзэлтэй хүнүүдэй «һанаата болоно», тиимэһээ Грециин засагаархидай ябуулгые «һайшааа» гэжэ Франциин «Монд» газетэ һаяхан тэмдэглэһэн байна.

Һаяхан США-гэй Гүрэнэй секретариин туһалагша Раунтри Афинада ерээд ошоо. Грециин премьер-министр Караманлис гэгшэтэй хөөрэлдэхэдөө Раунтри правительствода, Америкын империалистнуудта арад зоной улам дурагүй болохо байһандань дэмжэлгэ «һанаагаа зобоноб» гэжэ мэдүүлээ ха.

Грециин мүрдэлгэ хэлэлгэ улам ехэ боложол байна. Тиигэбэшье демократическа хүдэлөөн эльжэ һүнэнэгүй, харин улам ехээр бадаржа шангадана. Грециин патриодууд эрхэ сүлөөгэй түлөө, америкын хидэй зээрхэлгые болюулхын түлөө, НАТО-гэй булимтархы бүлэглэлдэ Грециие хабаадуулахагүйн түлөө, эб найрамдалай түлөө, арад зоной эб эрхэ эрхэеэ гэжэ ороон ажаһуухын түлөө шэн зоригтойгоор тэмсэнэ.

Д. БОЧАРОВ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00930. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 4750.